

בצילא דמהימנותא

בקודש פנימה • דברי תורה • שיחות קודש

פר' תולדות • כב - כו מרחשון
תשפ"ה • שנה כ"ה • גליון 1 (אלף רנ"ד)

וצדיקים ישמחו ויעלצו לפני אלקים וישישו בשמחה

בקול רינה וחדוה, גשים אנו יחד עם כל קהל המוני אנשי שלומנו די בכל אתר
לאחל מעומקא דליבא ברכת "מזל טוב" אל מול פני הקודש

כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

לרגל שמחת בית צדיקים, השמחה השרויה במעונו בהולדת הנינה תחי' במזל טוב

בת לנכדו פרע"ח

הרה"ג רבי דוד שליט"א

בן בנו יקירו

הגה"צ אב"ד קרית צאנו נתניה שליט"א

והברכה אחת היא להסבים הדגולים הגאווה"צ המפורסמים, פארי היחס

הגה"צ גאב"ד ראדומישלא שליט"א

והגה"צ רבי יהודה משה דוב היילפרין שליט"א - רב דק"ק בית שמואל, גולדרס גרין, לונדון

ואנו תפילה שישפיע עלינו שמחה זו שפע ברכה וסייעתא דשמיא, ונזכה כי כ"ק מרן שליט"א יאציל עלינו מרוחו פי שנים, ויאריך
ימים על ממלכתו בבריות גופא ונהורא מעליא, להדריכנו בנתיבות חיים, על מי מנוחות ינהלנו עדי ביאת גואלינו בב"א.

משך קרוב לשעה ניחמם מרן שליט"א ועודד את
רוחם בהחדרת האמונה בהש"ת ודרכי טובו והנהגתו.

שב"ק פר' חיי שרה כ"ב מרחשון

כמחצית השעה אחר זמן הדה"נ, הגיע מרן
שליט"א להיכל הגדול לתפילת מנחה וקבלת שבת.
כשלב כל קהל הקודש מודה להש"ת על גודל חסדיו
ונפלאותיו אשר עשה עמנו.

תפילת מנחה התפלל לפני העמוד - הגה"צ אב"ד
קהלתנו הק' בארה"ב וראש הישיבה שליט"א. מיד
אחר עלינו לשבח - באותה העת שאמרו הקהל
תהלים בשבוע קודם לרפואת כ"ק מרן שליט"א -

יום שלישי פר' וירא י"א מרחשון

בערב נכנסו לקו"פ משפחת ה"ה גיא יעקב נזרי ז"ל
הי"ד, אשר נפצע במלחמה בדרום ארה"ק בימי חוה"מ
סוכות, ובאותם הימים העבירו בני המשפחה את שמו
לתפילה אצל כ"ק מרן שליט"א (בעת באמירת ההושענות
בחוה"מ, בעת אמירת 'לגיא בל תרשיע' ביקש מרן שליט"א
מהמשב"ק הרב אברהם דוד להזכיר שמו ושם אמו, ובהמשך
הימים התעניין מרן במצב בריאותו) ואמנם נגזרה הגזירה
ואחר כמה ימים נלב"ע.

קעת באו בני המשפחה לקבל ולשמוע דברי נחמה
ועידוד מפי הקודש. אליהם התלווה הרה"ח ר' אפרים
רייך מפ"ת.

ברוך אשר יקים את דברי התורה הזאת

דברות הקודש בגליון זה נודבו ונדפסו

לע"נ מוה"ר משה בן מוה"ר שמואל רפאל רייך ז"ל

ת.נ.צ.ב.ה.

גבאי בימ"ד בלונדון, עם ב"ר שמואל בורד מנהל כוללי הש"ס) - בירך מרן שליט"א.

אח"כ זימרו 'צמאה נפשי'. ונערך שמחת השלום זכר לרגל הולדת הבן להרב חיים יעקב לוי משגיח ב"ר משה"ק (ב"ר משולם פייש מפעיה"ק, וחתן להבחל"ח הרב שלום אליהו צבי זילבר ז"ל), ולהעסקן הר"ר משה אהרן כהנא מנהל מוסדוה"ק בקרית צאנז טבריה (ב"ר פנחס, וחתן להבחל"ח הג"ר יעקב קאפיל גרין זצ"ל). ולהרה"ג ר' יהודה ברנדסדורפר שליט"א משגיח רוחני ב"ר משה"ק לצעירים שפע חיים בב"ב (ב"ר מרדכי מב"ב, וח"ר חיים מאיר לאנגסאם מב"ב), ולהר"ר צבי ברנט מב"ב (ב"ר מנשה מפעיה"ק). ועברו הקהל לקבל פירות.

במהלך השוה"ט ניגשו לקבלת שלום נכדי כ"ק האדמו"ר מויזניץ שליט"א (בני וחתני כ"ק האדמו"ר מוויזניץ שליט"א מבית שמש) השוהה לרפואה ולמנוחה בסמיכות לקרית צאנז, כן ניגש הרב בן ציון שטנגר שליט"א משב"ק האדמו"ר מויזניץ, והתעניין אצלם מרן שליט"א במצב בריאותו של רבו וזקנם שליט"א.

פצחו הקהל בשירת 'חסדי ה' כי לא תמנו' בשבח והודיה להשי"ת.

קבלת שבת התפלל לפני העמוד - הר"ר פנחס לוק מפעיה"ק. אחר התפילה עברו הקהל לברכת א גוט שבת. במשך כל עריכת השוה"ט ניכר היה גודל חולשת גופו הק' של כ"ק מרן שליט"א, ואמנם על אף הכל ערך מרן שליט"א הכל כרגיל ונשא הפלפול והתורה כרגיל למעלה מכוחותיו.

בזמירות התכבדו, כל מקדש - הרה"ג רבי משה נחמן זילברמן שליט"א ר"מ ב"ר משה"ק, מה ידידות - הרה"ח ר' משה יהודה ישראלי מירושלים. וזמרו תנו שבח.

בברכהמ"ז על הכוס כובד - הגאון רבי יצחק שמואל שכטר שליט"א דומו"צ קרית צאנז ומח"ס ישיב יצחק. שבע ברכות (לחתן החבר מרדכי מנחם נ"י ב"ר שמואל דוד דייטש מפעיה"ק, ע"ב הג"ר אברהם לוי רא"כ הלכה במרכז התורה פעיה"ק, לחתן משה נ"י ב"ר שמעון נתן גליק מנהל מכון הקלטות דברות קודש, עם ב"ר נפתלי צבי שכטר מפעיה"ק, ולחתן החבר אברהם שמואל נ"י ב"ר שמשון ליבער

תוכן הפלפול שאמר כ"ק מרן שליט"א בשוה"ט ליל שב"ק העעל"ט

שנו רבותינו היה רוכב על החמור והגיע זמן תפלה ירד, ואם אינו יכול לירד שאין דעתו מיושבת עליו מפני המעות שהן על גבי חמורו, או שהוא מתירא

בתוה"ק ואברהם זקן בא בימים וה' ברך את אברהם בכל, ובמדרש תנחומא ילמדנו רבינו היה רוכב על חמור והגיע עונת תפלה כיצד יעשה, כך

הצר הקודש צאנז

קרית צאנז נתניה

כסא דברכתא

ברכת מזלא טבא וגדיא יאה שלוחה בזה, קדם המאור הגדול לממשלת התורה והיראה, חסידא ופרישא ונהורא נפישא, מעוז ומגדול, תל תלפיות, מרא דכולא דתלמודא, המאיר לעולם כולו באור תורתו וצדקתו, ענוותן כהלל, על ישראל הדרתו, ה"ה חתנא דבי נשיאה

כ"ק הגאון הצדיק **גאב"ד קרית הבעש"ט שליט"א**

ולחתנו ברוך הכשרון ואוצר סגולה, בור סיד שאינו מאבד טיפה, נו"ג לרבוה"ק מצאנז וגארליץ ז"ע הרה"ג רבי **שלום אוברלנדער שליט"א**

בן הגה"צ המפורסם, מגדולי הרבנים במאנסי

רבי חיים אוברלנדער שליט"א - רב ואב"ד קהל שארית ישראל וילעדניק

לרגל שמחת בית צדיקים, שמחת נישואי נכדו - בנו במזל טוב ובשעטומ"צ

החתן המצויין בתורה ויראת שמים, העומד לימינו תמידין כסדרן, גריס באורייתא תדירא, בנש"ק

מורינו **יקותיאל יהודה נ"י**

עב"ג הכלה שתחי' ב"ק בת הגה"צ רבי **דוד צבי קאהן שליט"א**

רב דקהל תולדות אברהם יצחק בבית שמש עיה"ק

בן כ"ק האדמו"ר מתולדות אברהם יצחק שליט"א

וחתן כ"ק האדמו"ר מקרעטשניף סיגעט שליט"א

ברכותינו שגורות בזה מקרב הלב, כי יזכו לראות דורות ישרים ומבורכים, מתוך נחת שפע והרחבת הדעת, מתוך סיד"ש ושובע שמחות עד ביאת ינון בב"א

לבאר טעמיה דריב"ל דכנגד תמידין תקנום, דס"ל דחיוב תפילה מה"ת כהא דדרשו בתענית (דף ב' ע"א) וכ"ה בספרי דברים (פר' י"א) ולעבדו בכל לבבכם איזהו עבודה שבלב זו תפילה וכו', וכן ברוד הוא אומר תכון תפילתי קטורת לפניך וכו' עי"ש, הרי שקרא הכתוב לתפילה בלשון עבודה, וכיון שהתפילה בגדר עבודה לכך מסתבר ליה דכנגד תמידין תקנום, עכד"ק, ולפי"ז י"ל דלכך כיון דלמ"ד תפלות כנגד תמידין תקנות נפק"ל ממה שנא' ולעבדו 'בכל לבבכם', לכך להאי מ"ד דתפילה בגדר עבודה צריך שיהא התפילה בלב שלם וכוונה גמורה, ודו"ק. ויומתק בזה דלכך ריב"ל בגמ' שם אמר דהלכה כרבי דבין כך ובין כך ישב במקומו ויתפלל לפי שאין דעתו מיושבת עליו, דקאי לשיטתו דכנגד תמידין תקנום וצריך כוונה שלימה כראוי, ודו"ק.

והנה בגמ' גדרים (דף ל"ה ע"ב) איבעיא לן אם כהנים שלוחי דידן נינהו או שלוחי דרחמנא ולא איפשטא, והקשו התוס' בקידושין (דף כ"ג ע"ב ד"ה דאמר) מהא דקאמר התם בגמ' דאמר רב הונא בריה דרב יהושע הני כהני שלוחי דרחמנא נינהו דאי ס"ד שלוחי דידן מי איכא מידי דאנן לא מצינן למיעבד ושלוחי דידן מצי עביד.

והבאנו מכבר דברי הגרש"ק בבנין שלמה (על הרמב"ם ריש הל' תפילה), דיש לתרץ עפ"מ"ד בגמ' בקידושין שם על הך דרב הונא בריה דר"י, ולא, והא עבדא דאיהו לא מצי מקבל גיטיה ושליח מצי משוי, ולא היא, ישראל לא שייכי בתורת קרבנות כלל עבד שייך בגיטין, דתניא נראין הדברים שהעבד מקבל גיטו של חבירו מיד רבו של חבירו אבל לא מיד רבו שלו, הרי מזה דאם שייך במקצת אותו דבר הו"ל בגדר מצי עבד דמצי משוי שליח, ולפי"ז למ"ד דתפילות כנגד תמידין תיקנו א"כ כל בני ישראל איתנהו במקצת תורת קרבנות דהרי רמיא עליה חובת תפילה, ועיין בט"ז (או"ח סי' ק"כ סק"א) שהביא מהטור דז"ש ואשי ישראל ותפלתם

מפני הגוים ומפני הלסטים, יהא מתפלל כשהוא רוכב, א"ר יוחנן זאת אומרת המתפלל צריך שתהא דעתו מיושבת עליו ויתפלל לפני הקב"ה, אבא שאול אומר אם כיון אדם את דעתו בתפילה יהא מוכטח שתפלתו נשמעת וכו', ותמוה מה מספק"ל להמדרש והלא משנה ערוכה היא בברכות (דף כ"ח ע"ב) היה רוכב על החמור ירד ויתפלל ואם אינו יכול לירד יחזיר פניו וכו', גם אין מובן שייכות שאלת המדרש להני קראי.

ובפשטות י"ל דספיקת המד"ת הוא עפי"מ דאי' בגמ' להלן שם (דף ל' ע"א) ת"ר היה רוכב על החמור והגיע זמן תפילה אם יש לו מי שיאחו את חמורו ירד למטה ויתפלל, ואם לאו ישב במקומו ויתפלל, רבי אומר בין כך ובין כך ישב במקומו ויתפלל לפי שאין דעתו מיושבת עליו, אמר רבא ואיתימא ר' יהושע בן לוי הלכה כרבי, וי"ל דבכך מספק"ל האם כרבי דבין כך ובין כך ישב במקומו ויתפלל או כסתמא דמשנה דלכתחילה ראוי שירד מן החמור ויתפלל.

ואפ"ל בדרך דרוש, בהקדם מש"כ במאמר מרדכי (פר' וירא, דף י"ג ע"ב מדפה"ס) וכ"כ בעיר דוד (בית המלך סי' קנ"ט) בהא דפליגי בברכות (דף כ"ז ע"ב) ר' יוסי ברכי חנינא אומר תפלות אבות תקנום, ר' יהושע בן לוי אומר תפלות כנגד תמידין תקנום עי"ש, דהנפק"מ ביניהם דלמ"ד כנגד תמידין תקנום, כמו שבקרבן פוסל מחשבה זרה ופיגול הוא לא ירצה, כמו"כ התפילה צריכה שתהא בכוונה שלימה, ואם אינו מכוין היטב בתפלתו לא יצא ייד"ת, [וכ"ה לשון השו"ע (סי' צ"ח ס"ד) התפילה הוא במקום הקרבן ולכן צריך לזוהר שתהא דוגמת הקרבן בכוונה ולא יערב בה מחשבת אחרת כמו מחשבה שפוגלת בקדשים], אבל למ"ד אבות תקנום אין התפילה צריכה כוונה כ"כ וגם אם אינו מכוון כראוי תפלתו מתקבלת עי"ש.

ויש להמתיק הדברים עפ"מ"ש אאדמו"ר זצלה"ה (שפ"ח לירח האיתנים ח"א דרוש פר' נצו"י)

ברוך אשר יקים את דברי התורה הזאת

דברות הקודש בגליון זה נודבו ונדפסו

לע"נ מוה"ר נתן אריה ליב בן מוה"ר אלימלך הלוי בלומענבערג ז"ל

תנצבה.

עיי"ש, הרי שהתפלה בגדר עבודת קרבנות, מש"ה שפיר י"ל דכהני שלוחי דידן נינהו, מעתה י"ל דרב הונא בריה דר"י ס"ל כמ"ד תפלות כנגד אבות תקנום, ולכן העבודה הו"ל לגבי בני ישראל מידי דלא מצי עביד לכך כיון דישראל ליתנהו כלל בתורת קרבנות ע"כ דכהני שלוחי דרחמנא, אבל הגמ' בנדרים קאי למ"ד דתפילות כנגד קרבנות תקנום, והו"ל כל בניי בכלל מצי עביד לכן שפיר יתכן דכהני הו"ל שלוחי דידן, עכתו"ד.

והנה הטו"ז (אהע"ז סי' כ"ו סק"ב) הקשה האיך לקח אברהם אבינו את הגר, לשי' הרמב"ם (פ"ד מהל' מלכים ה"ד) דפילגש אסורה מה"ת ולוקה עליה משום לא יהיה קדש, והנוב"י בדורש לציון (דרוש י"ג ד"ה הנה) תירץ ע"ז דכיון שלא היתה עוד ישראלית בעולם ואברהם אבינו היה מוכרח לקחת אשה כדי לקיים מצות פו"ר, לכך הותר לו לקחת פילגש מדין עשה דוחה ל"ת, עיי"ש, וכ"כ בשו"ת תורת חסד (או"ח סי' מ"ה אות ו' עיי"ש באריכות).

והנה"ק מאסטרונצא זי"ע באור תורה (פר' לך אות מ"ט) כיון לדבריהם, וביאר עד"ז מ"ד במדרש תנחומא (בפרשתן סי' ד') דרשה צמר ופשתים בין יצחק לישמעאל שאמרה גרש את האמה הזאת ואת בנה. ותו"ד דהנה בגמ' קידושין (דף ס"ח ע"ב) שפחה כנענית מנלן (רש"י, דלא תפסה בה קידושי), אמר רב הונא אמר קרא שבו לכם פה עם החמור עם הדומה לחמור, אשכחן דלא תפסי בה קדושי ולדה כמותה מנלן, דאמר קרא האשה וילדיה תהיה לאדוניה (בשפ"כ שיחדה לעבד עברי ואמר קרא דלא יצא הבן חפשי עם אביו), ואפי' לפי"מ דאי' ביו"ד (סי' רס"ז ס"ט) י"א שאם בא על שפחתו הולד בן חורין, חזקה אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות ומסתמא שחררה, מ"מ לגבי הגר י"ל דלא שיחררה כי לא היה בה איסור דעשה דפו"ר דול"ת דלא יהיה קדש, והא דעדל"ת ילפינן (יבמות דף ד' ע"א) מסמוכין דכלאים בציצית, וז"ש המדרש דרשה צמר ופשתים היינו סמיכות דלא תלבש צמר ופשתים וגו', ושמעינן עדל"ת וממילא דלא הוצרך לשחרר את הגר, ושפיר הו"ל ישמעאל בן השפחה שאינו מתייחס לאברהם, ולכך אמרה שרה גרש את האמה הזאת ואת בנה שהוא בן השפחה, עכתו"ד ודפח"ח.

האמנם דלכאו' הרי בכך שלקח את הגר שהיתה שפחת שרה לא יקיים פו"ר שהרי אין זרעו מתייחס אחריו, וכיון שלא קיים בכך מצות פו"ר אין לומר בזה דעשה דפו"ר דוחה ל"ת, אלא דהתוס' בגיטין (דף מ"א ע"א ד"ה לישא) הקשו גבי חציו עבד וחציו בן חורין דאמרינן התם לישא שפחה אינו יכול דליתי עשה דפו"ר ולידחי ל"ת, וביאר המהר"ם דהקו' הוא דלידחי עשה דפו"ר ל"ת דשפחה, הרי דאף כשנושא שפחה ומתייחס זרעו אחריה י"ל דעדל"ת, ויש לבאר עפימ"ש המהר"ש יונה בשו"ת שי למורה (סי' פ') דכה"ג דהותרה לו איסור שפחה מכח עדל"ת שפיר מתייחס זרעו אחריו לקיים עשה דפו"ר עיי"ש, האמנם דיש שפירשו דמה שהקשו התוס' דליתי עשה ולידחי ל"ת קאי על העשה דלשבת יצרה וע"ז י"ל דמקיים העשה גם כשאין זרעו מתייחס אחריו, וכ"ה בתוס' חגיגה (דף ב' ע"ב ד"ה לישא) יעו"ש, אולם במנ"ח (מצוה א' אות ט"ו) נתקשה בזה דהא לשבת הוי רק עשה דדברי קבלה עיי"ש.

ברם לכאו' יל"ע בתי' הדורש לציון הנ"ל, דהנה בגמ' ב"ב (דף ט"ז ע"ב) כתנאי וה' ברך את אברהם בכל מאי בכל, רבי מאיר אומר שלא היתה לו בת, רבי יהודה אומר שהיתה לו בת, אחרים אומרים בת היתה לו לאברהם ובכל שמה, ויל"ב כמה שדרש רבי יהודה שהיתה לו בת, ולכאו' מנליה להוציא הכתוב ממשמעו, ולפרשו דקאי ע"ז שהיתה לו בת, וי"ל דלגבי אברהם אבינו כל חפצי והבלי עוה"ז לא ישוו לעומת קיום רצון השי"ת, וכל עניני עוה"ז היו אצלו בתכלית המיאוס כלפי מצוות השי"ת, וכל מהותו היתה להיות דבוק בהשי"ת ולקיים מצוותיו, וס"ל לר' יהודה דלא שייך לומר וה' ברך את אברהם בכל על עניני עוה"ז, על כן דרש דקאי על קיום המצוות והיינו שהיתה לו בת כי עיי"ז קיים מצוות פו"ר שמצוותה בבן ובת, ושוב הראוני שכ"כ בעיון יעקב שם, וז"ש וה' ברך את אברהם בכל שזכה לקיים את כל מצוות השי"ת, וע"ד האמור (דברים ה, א) כל המצוה אשר אנכי מצוה אתכם היום תשמרון לעשות וגו', ועל כן זכה והיה לו גם בת.

ומעתה התיינח עד שלא זכה אברהם לבת ולא קיים עדיין מצות פו"ר שפיר הותרה לו הגר מדין

שהיה מלך.

ואולם י"ל דדב"ז דאין מושחין כהנים מלכים לאו אליבא דכו"ע, ובש"ס דידן לא הוזכר דין זה והג"ר ניסן רייך שליט"א העיר דאדרבא משמע מש"ס דילן דכהן אפשר להיות מלך, דאי בקידושין (דף ס"ו ע"א) שערערו על ינאי המלך די לך כתר מלך הנח כתר כהונה, והיינו שערערו על כהונתו שהוא חלל, אבל על עצם מלכותו לא ערערו, וש"מ דמושחין כהנים מלכים, דהנה כ"ק אאדמו"ר וצללה"ה (דרוש פר' משפטים, י"ס גליון י') ביאר דהטעם שאין מושחין כהנים מלכים, משום דכהני שלוחי דידן נינהו, משא"כ המלך הוא שלוחא דרחמנא כמ"ש כי לה' המלוכה, וכן כתיב בשלמה וישב שלמה על כסא ה', לכך עבודת הכהונה וכתר מלכות הו"ל תרי מיילי סתראי דכהן ה"ה שלוחי דידן, והמלך הרי הוא שלוחא דרחמנא ואין ראוי שיהיו שניהם באדם אחד, עכ"ד. ולפי"ז י"ל דאי כהני שלוחי דרחמנא נינהו שפיר אפשר להיות כהן ומלך, ודו"ק.

מעתה יבואר היטב שייכות שאלת המדרש להך קרא, דכיון דאמה"כ ואברהם זקן וגו' וה' ברך את אברהם בכל, ועכצ"ל דאצל אברהם שכל מהותו וחיותו היה להיות דבוק בהשי"ת ע"י קיום כל מצוות התורה, היתה הברכה בכך שהיתה לו בת ובכך קיים כל המצוות, ומעתה שכבר היתה לו בת קשה א"כ היאך לקח את הגר תינח בפעם הראשון שלקחה כי היה סבר דשרה שיחררה אבל כאשר נודע לו שלא שיחררה היאך החזירה שוב, ועכצ"ל דשפיר הותרה לו כי היה דינו כמלך דפילגש מותרת לו, אלא דקשה ע"ז הרי לא יתכן שהיה מלך דהרי אין מושחין כהנים מלכים, וצ"ל דלא קי"ל כהירושלמי משום דהירושלמי ס"ל דכהני שלוחי דידן ולכן לא יתכן להיות מלך שהוא שלוחו של מקום כהן שהוא שלוחי דידן, אבל לפי מה דקאמר רב הונא ברדר"י דכהני שלוחי דרחמנא דמי איכא מידי וכו', שפיר אפשר לנחול שני הכתרים ולהיות מלך וכהן, ואולם הרי שפיר אפשר דיהיו כהני שלוחי דידן דשפיר הו"ל כל בני"ג בגדר מצי עביד דהו"ל במקצת עבודה ע"י תפילה שהוא כנגד תמידין, ועכצ"ל דתפלות אבות תקנום, ולפי"ז לא ילפינן תפילה מלעובדו בכל לבבכם.

עשה דוחה ל"ת, אבל אחר שקיים פו"ר בבן ובת היאך הותר לקחתה שוב, כאמור בסוף פרשתן ויוסף אברהם ויקח אשה ושמה קטורה, וברש"י הביא מחז"ל קטורה זו הגר, והא השתא ליתא להך תי' דלצורך קיום עשה דפו"ר הותרה לו, דלפי פשטות סדר הכתובים משמע דאז כבר נתברך בכל והיינו שהיתה לו בת, וכיותר יקשה דהתינח מעיקרא כשלקחה י"ל דסבר ששרה שחררה ואין בו איסור שפחה, אך כיון שמצינו שרה אמרה לו גרש את האמה הזאת ואת בנה, וביאר בספה"ק עבודת ישראל (פר' וירא) שנתכוונה לומר לו שעדיין אמה היא ולא נשתחררה, והקב"ה הסכים על ידה ואמר לו כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה, וא"כ נתברר לו ששפחה היא, ומצות פו"ר כבר נתקיים על ידו כאמור, ואיך חזר ולקחה.

ואמנם בפרדס יוסף בסוף פרשתן (כה, ו) ציין לשו"ת שם אריה (ח"ב אבהע"ז סי' י"ז, ד"ה והנה בספר) שכתב לתרץ מה שלקח אברהם את הגר, ע"פ מש"כ הרמב"ם גופיה (בפ"ד מהל' מלכים ה"ד) דמלך מותר בפילגש עי"ש, ולכך כיון דהשי"ת נתן לאברהם אבינו את כל ארץ כנען א"כ היה לו דין מלך, ושפיר הותר לקחת את הגר גם בלא קידושין עי"ש.

ואולם היאך אפ"ל דאברהם היה מלך, והרי אי' בגמ' נדרים (דף ל"ב ע"ב) אמר רבי זכריה משום רבי ישמעאל ביקש הקב"ה להוציא כהונה משם שנא' והוא כהן לא'ל עליון, כיון שהקדים ברכת אברהם לברכת המקום הוציאה מאברהם שנא' ויברכהו ויאמר ברוך אברם לא'ל עליון קונה שמים וארץ וברוך א'ל עליון, אמר לו אברהם וכי מקדימין ברכת עבד לברכת קונו מיד נתנה לאברהם, שנא' נאם ה' לאדני שב לימיני עד אשית אויביך הדום לרגליך, ובתריה כתיב נשבע ה' ולא ינחם אתה כהן לעולם על דברתי מלכי צדק, על דיבורו של מלכי צדק, והיינו דכתיב והוא כהן לא'ל עליון הוא כהן ואין זרעו כהן.

והנה אי' בירושלמי (שקלים פ"ו ה"א ובהוריות פ"ג ה"ב ובסוטה פ"ח ה"ג) אין מושחין כהנים מלכים, דכתיב (דברים י"ז כ) למען יאריך ימים על ממלכתו הוא ובניו בקרב ישראל, מה כתיב בתריה לא יהי לכהנים הלויים חלק ונחלה, הרי דאי אפשר להיות מלך וכהן גם יחד, וכיון שהיה אברהם כהן לא יתכן

מ"מ עשה דתשביתו אינו עובר כיון שאפשר שיבערנו אח"כ בחוה"מ והמשהה כדי לבער אינו עובר, ואני אמרתי דלא שייך כאן עדל"ת, כיון שעל דבר זה עצמו הזהירה התורה שלא ישחט הפסח אף שיש בו כרת על חמץ, ואף דאיכא לאוקמי קרא דיש לו פנאי לבער קודם שחיטה, מ"מ לדעתי לא שייך בדבר זה עצמו לומר עדל"ת שאין זה דומה לשאר מקומות דעדל"ת שלא נאמר הל"ת על דבר זה עצמו רק שאירע דמזדמנים יחד העשה ול"ת, עכ"ד הצל"ח.

ובתוס' רעק"א במשניות שם (פ"ג אות י"ג) העיר ע"ד, דמה שנקט הצל"ח דבכה"ג לא אמרינן עדל"ת, מצאנו לקדוש א' מדבר בהיפוך, והוא הגאון שאג"א בספרו טו"א בחגיגה (דף ד' ד"ה דאיצטריך קרא) שהקשה דנימא דעשה דראיית פנים ידחה לל"ת דלא יראה פני ריקם, ותני' דהו"ל בכלל מה שאמרו דאין עדל"ת דמקדש, עי"ש, הרי דנקט דגם כשהלאו הוא באותו דבר עצמו דהרי הזהירה תורה דלא יקיים ראיית פנים אלא כשמביא עמו קרבן, מ"מ י"ל דהג"מ היכי דאפשר לו להביא קרבן דאז עובר על הלאו אם אין מביא, אבל אם אי אפשר להביא קרבן דוחה העשה לל"ת, יעו"ש בדבריו ונשנו גם בדרוש וחידוש חולין (דרוש ו' אות א'), וראה בקהלות יעקב בזבחים (סימן מ"ו אות י"ד) שעורר מדברי הגמ' בזבחים (דף צ"ז ע"ב) והארכנו בזה במק"א.

עכ"פ לדברי הצל"ח רק היכי דהעשה והל"ת אין להם שייכות ול"ז בכה"ג שייך עדל"ת, אבל בדבר שהל"ת קשור להדיא לעשה זו ומ"מ הזהירה התורה על הל"ת בכה"ג לא שייך עדל"ת. מעתה לפי"מ דאי' בגמ' ביבמות (דף ק' ע"ב) דאמר קרא להיות לך לאלקים ולזרעך אחר כך קא מזהר ליה רחמנא לאברהם לא תנסב עכו"ם ושפחה דלא ליזיל זרעך אבתרה, א"כ להנך שיטות דבכה"ג דהל"ת נאמר לגבי העשה לא שייך עדל"ת, א"כ ה"נ י"ל דכיון דלהדיא א"ל הקב"ה לאברהם להיות לך לאלקים ולזרעך אחר כך הרי שהזהר להדיא שלא לקחת שפחה כדי שיתיחס זרעו אחריו, שמעינן דהציווי היה מפורש אליו שלא יקח שפחה דא"כ לא ייקרא זרעו על שמו, א"כ היאך נאמר שלקח שפחה לקיים עשה דפו"ר הרי כל כה"ג לא

לכן שאל כהוגן היה רוכב על חמור והגיע עונת תפלה כיצד יעשה, די"ל דהמשנה בברכות דהוא סתם משנה דאליבא דרבי מאיר דאיהו ס"ל בב"ב שם וה' ברך את אברהם בכל דלא היה לו בת, וא"כ י"ל דלכן היה רשאי להחזיר את הגר כדי לקיים פו"ר, ולעולם אברהם אבינו לא היה לו דין מלך, ומש"ה שפיר היה כהן, ושפיר י"ל דאין מושחין כהנים מלכים כיון דכהני שלוחי דידן דכל בני"ה הו"ל בגדר מצי עביד ע"י תפילה דכנגד תמידין תקנום, והכוונה מעכב בה לפיכך צריך לירד מן החמור ולהתפלל, ועל כן קאמר במתני' שירד מן החמור לכוון יותר, וגם י"ל עפי"מ דאי' בשו"ע שם (סי' צ"ח ס"ד) דתפילה מעומד דבעינן דומיא דעבודה, והיינו משום דתפלות כנגד תמידין תקנום, ומש"ה מצריך תנא דמתני' לירד מן החמור כיון דאזדא אליבא דר' מאיר דס"ל תפלות כנגד תמידין תקנום וכאמור, אבל למ"ד דאבות תקנום דעכ"פ בדיעבד יד"ח גם בלא כוונה כראוי, אין צריך לירד מן החמור, ודו"ק.

*

ויתכן עוד בזה, דהנה במה שתי' הצל"ח בדורש לציון הנ"ל דאברהם אבינו לקח את הגר מדין עדל"ת, לאו מילתא דפשיטא דשייך בכך עדל"ת, דהנה אי' בפסחים (דף מ"ט ע"א) ההולך לשחוט את הפסח ולמול את בנו וכו' ונזכר שיש לו חמץ בתוך ביתו אם יכול לחזור ולבער ולחזור למצוותו יחזור ויבער ואם לאו מבטלו בליבו, ובמג"א (סי' תמ"ד סק"א) כתב דכ"ז דווקא קודם זמן איסורו שעדיין אינו עובר בעשה דתשביתו אבל לאחר זמן איסורו דלא מצי מבטל יחזור מיד דעשה דתשביתו חמיר טפי, ובאבן העזר בחי' לפסחים השיג עליו וכתב דאפילו אחר זמן איסור לא יחזור שהרי פסח ומילה שיי"ב כרת ודאי דאלים מעשה דתשביתו, והצל"ח שם כתב ע"ז וזה שנים רבות נשאלתי מחד לומדי למד שכחתי שמו דאדרבה עשה דפסח ודאי דא"א לדחות עשה דתשביתו אם כבר הוא אחר זמן איסורו דלא מצי מבטל, דאיך ישחוט הפסח ועדיין חמץ קיים והרי כתיב לא תשחט על חמץ דם זבחי, ובני הרב החר"פ מוהר"ר שמואל סג"ל השיב לי דלמה לא ידחה עשה דפסח ל"ת דלא תשחט, ואף דאיכא בחמץ עשה דתשביתו ול"ת דלא תשחט

עכ"ד, ותו"ד דהא דעדל"ת היינו משום דמעיקרא דמילתא נאמרה הל"ת רק בתנאי שלא יעמוד נגדה מ"ע, ולפי"ז מבואר דעדל"ת הו"ל בגדר היתר גמור, (והאחרונים הביאו כן מהליכות עולם, שער ד' ע"ש, אלא שכבר קדמו ר"נ גאון).

מעתה י"ל דאי עדל"ת בגדר הותרה והיינו דמעיקרא נאמרו כל הל"ת על תנאי כשלא יעמוד נגדה מ"ע, והיינו דרק במקום דיכול לקיים המ"ע בלא"ה אז מוזהר על הל"ת, אבל אם הל"ת ימנע בעדו שלא יוכל לקיים המ"ע בכה"ג לא ניתן אוהרת הל"ת, לפי"ז אין מקום לחלק בין היכא דהל"ת נאמר אצל העשה או לאו, (ואין לומר דמהא דנכתב הל"ת אצל העשה מוכח שלא יהא הל"ת נדחה מפני העשה, דזה אינו, דהרי כל הני ל"ת שם הוא מקומם, דו"ק ותשכח), מעתה א"נ דעדל"ת הו"ל בגדר הותרה גם כשהל"ת נאמר אצל העשה שייך עדל"ת כדעת הטו"א, אבל אי נקטינן דעדל"ת ה"ה בגדר דחוויה, והיינו דאוהרת הל"ת קיימת אלא שנדחה, י"ל דמסתייה דדחינן לל"ת סתמא מקמי העשה, אבל היכי דהל"ת עיקר אוהרתה נאמר אצל אותו העשה קפיד רחמנא דכה"ג לא אמרינן עדל"ת כסברת הצל"ח, ובפרט לפי"מ שהאריכו המפוי' דלמ"ד דחוויה היינו כיון דל"ת חמור מיניה וחידוש הוא שחידשה תורה בכלאים בציצית דעשה דוחה ל"ת, ולכן בעינן דומי' דכלאים בציצית דאין לך בו אלא חידושו, וה"נ בעינן ל"ת שאינו אמור אצל העשה, ודו"ק.

כבר אמרנו במק"א די"ל דדברי הר"נ גאון דהל"ת נאמרו על תנאי, תליא בפלוגתא דרבי עקיבא ורבי ישמעאל (חגיגה דף ו' ע"ב, זבחים דף קט"ו ע"ב), דלר"ע כללות ופרטות נאמרו בסיני ונשנו באוהל מועד וכו', ולר"י כללות נאמרו בסיני ופרטות באוהל מועד, דא"נ דהכל נאמר תיכף בסיני א"כ שפיר י"ל כמ"ש הר"נ גאון דכיון דהכל בדיבור אחד נאמר הרי דמעיקרא נאמרו הל"ת בתנאי וכנ"ל, וממילא דהו"ל בגדר הותרה, אבל אי רק כללות נאמרו בסיני ופרטות באוהל מ"ע ולא נאמרו כל פרטי המצוות בפ"א, לא שייך לומר האי סברא דהרי באמת לא נאמרו הכל בפ"א, וי"ל דרק אח"כ נאמר להם הא דעדל"ת ובגדר דחוויה, ודו"ק. הבאנו כמ"פ מה שהאריך הגאון מהרי"ע בבית

שייך כלל עדל"ת, ולפי"ז לא יתכן דלקח את הגר מכה דין עדל"ת, ורק אי נימא כדעת הטורי אבן דגם היכי שהל"ת נאמרה במקום העשה מ"מ שייך בזה עדל"ת, שפיר י"ל כנ"ל, ודו"ק.

וכבר אמרנו דנידון זה אם שייך עדל"ת היכא דהל"ת נאמר אצל העשה, תליא במה שהאריכו הרבה אי עדל"ת הו"ל בגדר דחוויה או הותרה, דמלשון עשה דוחה ל"ת משמע דהוא דחוויה, ועיין בישוע"י (או"ח סי' ט' סק"א, וסי' של"א סק"ה), ובשו"ת הרי"ם (סי' י"ט) כתב דבכלאים בציצית דדרשינן מסמיכות דעדל"ת הוה בגדר הותרה ובשאר עדל"ת הו"ל דחוויה, אמנם בעין זוכר להחיד"א (מע' ה' אות ד) משמע דבכ"מ עדל"ת הו"ל בתורת הותרה עי"ש, וראה בשו"ת יהודה יעלה (או"ח סי' ר"ב) דפליגי בכך רש"י ותוס' בברכות (דף כ' ע"א) עי"ש, ועיין לכ"ק אאמו"ר בדברי יציב (או"ח סי' ז'), ושם משו"ת ברית אברהם דתליא בפלוגתא הפוסקים בהא דהיכא דאפלקי"ש אין עדל"ת אם הוי מה"ת או רק מדרבנן עי"ש.

והא דעדל"ת הו"ל הותרה הוא על דרך שכתב הרב ניסים גאון (הגדפס עה"ג בשבת דף קל"ג ע"א) בענין עדל"ת דבתו"ד וז"ל, ואמרו חכמים שדבר זה עיקר הוא שנסמוך עליו כי כל אוהרה שאין עמה כרת כך הוא דרכה שבעת שאירע חיוב מ"ע נדחה האוהרה שהוא ל"ת ונקיים הציווי שהוא עשה ותבוא מ"ע ותדחה ל"ת, כי האוהרה של לאו על זה התנאי נאמרה, ובוה הפירוש שפירשנו יסיר מלבך ספק גדול שמסתפקין בו בנ"א ושואלין עליו, והוא, שאומרינן מאחר שאנו יודעים שאוהרת לאו קשה מציווי עשה, היאך יבא עשה וידחה האוהרה של לאו שהוא חמורה ממנו, ומדרך הידוע שהחמור דוחה הקל וכו', והתשובה הוא מה שהקדמנו שהאוהרה של לאו כך נאמרה מיוחדת כי הציווי של עשה תנאי הוא בה, וכן אחז"ל (מד"ר פר' יתרו, פכ"ח ס"ד, מכילתא פר' יתרו עה"פ זכור את יום השבת, ספרי פר' תצא עה"פ גדילים תעשה לך) מחלליה מות יומת וביום השבת שני כבשים וגו' שניהן בדיבור אחד נאמרו, ערות אשת אחיך וגו' ויבמה יבוא עליה שניהן בדיבור אחד נאמרו, מה שא"א לכו"ד לומר שנא' אחת דבר אלקים שנים זו שמענו, הבן דבר זה ושמור אותו כי הוא ספק גדול והרי גלינו אותו וכו'.

ובהכרח צ"ל דר' יוסי בר חנינא דאמר דאבות תקנום ס"ל דנתינת התורה לא היתה רק בהר סיני בלבד אלא שכבר מאברהם אבינו התחילה נתינת התורה ולמדוין מקודם מ"ת, אבל ריב"ל ס"ל דגדר מתן תורה היה רק במה שנאמר בסיני, ועל כן אי אפשר ללמוד תפלות מן האבות וע"כ דתפלות כנגד תמידוין תקנום, עי"ש.

עפי"ז יבואר שייכות שאלת המדרש, דכיון דאמה"כ ואברהם זקן וגו' וה' ברך את אברהם בכל, והיינו שזכה לקיים כל מצות ה' בשלימות, וקשה א"כ היאך לקח את הגר, ועכצ"ל דשפיר הותרה לו מדין עדל"ת כמ"ש הדורש לציון, וקשה הרי להדיא הוזהר להיות לך לאלקים ולזרעך אחריו שלא יקח שפחה, וצ"ל דאעפ"כ שייך עדל"ת, כי עדל"ת הוא כגדר הותרה, ואתיין מכך דכל התורה ניתנה כאחת בהר סיני והלאוין נאמרו על תנאי שלא יהא עומד נגדן מ"ע, ולפי"ז אין למדין מקודם מ"ת, ועכצ"ל דתפילות כנגד תמידוין תקנום, ואתיין ממ"ש ולעבדו בכל לבבכם דמינה דתפילה בלא כוונה פסולה.

על כן נתעורר לשאול כענין היה רוכב על חמור והגיע עונת תפלה כיצד יעשה, די"ל דהא דתנן במשנה היה רוכב על החמור ירד ויתפלל ואם אינו יכול לירד יחזיר את פניו וכו', קאי למ"ד דתפילות אבות תקנום ואין העמידה מעכב כ"כ, לכך כשאין יכול לירד מהחמור יכול להתפלל גם ברכבו על החמור, אבל למ"ד דכנגד תמידוין תקנום צריך לעמוד בעת בתפילה בדומיא לעבודת הקדשים דכתיב לעמוד ולשרת וכנ"ל, א"כ צריך דייקא לירד מן החמור ואם אינו יכול לא יתפלל כלל, ודו"ק.

האוצר (מערכת א-ב כלל א' אות ד') לחקור בענין אי מצוות התורה ניתנו בפעם אחת בהר סיני ומה שאנו מחויבים בקיום התורה והמצוות היינו רק מפאת קבלת התורה בסיני, או דגדרה של מתן תורה לא היה רק בפ"א בסיני אלא כבר מזמן האבות התחילה נתינת התורה שהרי אברהם אבינו נצטווה במצות מילה ובזמן יעקב נאמר איסור גיד הנשה ובמצרים מצוות הפסח וכדו', וחיובנו בתורה ומצוות עוד מזמן הציוויי אפי' קודם מ"ת בסיני, וכמו"כ נמשך נתינת התורה כל מ' שנה שהיו ישראל במדבר עד פטירת מרע"ה, וידועים בזה דברי הרמב"ם בפיה"מ בחולין פ"ז שאין חיוב המצוות מחמת שנהגו בהם האבות רק מפני שנאמרו בתורה. ובתו"ד שם דבכך תליא אם למדין מקודם הדיבור, דאם גם הציוויי דקודם הדיבור נאמרו בתוקף של מתן תורה אין שום סברא לחלק בין המצוות ושפיר למדין מקודם מ"ת, משא"כ אם רק מה שנאמר בסיני הוי בתוקף של מתן תורה י"ל דאין למדין מקודם הדיבור.

וכתב דבזה פליגי רבי ישמעאל ור"ע בענין פרטות אם נאמרו בסיני או באוהל מועד, דר"ע ס"ל דניתנה כל התורה בבת אחת ולכך כללות ופרטות נאמרו בסיני, ור"י ס"ל דלא ניתנה כל התורה כאחת, ושפיר י"ל דהפרטות נאמרו באוה"מ, ובזה ביאר הגמ' בשבת (דף צ"ו ע"ב) דר' עקיבא לשיטתיה עי"ש.

ובהמשך דבריו (אות ז' ד"ה וע"ע ברכות) הביא דפלוגתת אמוראי אי תפלות אבות תקנום או כנגד תמידוין תקנום, תליא נמי בכך דהרי אם אין למדין מקודם מ"ת לא שייך לילף חיוב תפילה מן האבות,

תוכן ה'תורה' שאמר כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

בעת השוה"ט ליל שב"ק העעל"ט

לזרעך אתן את הארץ הזאת הוא ישלח מלאכו לפניך ולקחת אשה לבני משם. ויל"ד מה שאמר 'אולי לא תאבה האשה ללכת אחרי', דהול"ל למימר 'אולי לא תאבה ללכת', ותו לא.

ונראה לבאר עפ"י פשטות, כי הנה אליעזר עבד אברהם היה דבוק ברכבו ביותר, כדאיתא בחז"ל (יומא

בתוה"ק בפרשתן (בראשית כד, ה-ז) ויאמר אליו העבד אולי לא תאבה האשה ללכת אחרי אל הארץ הזאת ההשב אשיב את בנך אל הארץ אשר יצאת משם, ויאמר אליו אברהם השמר לך פן תשיב את בני שמה, ה' אלקי השמים אשר לקחני מבית אבי ומארץ מולדתי ואשר דבר לי ואשר נשבע לי לאמר

ומקורו במדרש (ב"ר ס, ז) שבזכות ששרת באמונה לרבו זכה ויצא מכלל ארור לכלל ברוך שנאמר בוא ברוך ה', וצ"ב מה היה כאן שבזכותו יצא ובא לכלל ברוך.

ויראה לכאר, שאמנם כן שהיה אליעזר צדיק נשגב ועובד ה' בקדושה ובטהרה כאברהם רבו, אכן ענין אחד היה חסר לו שלא היה יכול להגיע למדרגתו של אברהם רבו, והוא מה שלא נתנסה בנסיונות כמותו, ובעוד שאברהם אבינו נתנסה בעשר נסיונות ועמד בכולם עד שאמר לו הקב"ה (בראשית כב, יב) עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה וגו', אבל אליעזר היה גדל והולך בחיקו של אברהם ולומד ממנו, ולא עבר שום נסיון בדרכו בעבודת ה'.

ועל כן בדיוקא שלחו אברהם אבינו לשליחות זו כדי להעמידו בנסיון גדול וקשה, לבחון בו את אליעזר היעמוד בו, כי הנה כאמור בת היתה לו לאליעזר והוא היה סמוך ובטוח שבוודאי ישיא אברהם את יצחק בנו לבתו, באשר הוא עבדו זקן ביתו המושל בכל אשר לו (בראשית כד, ב), וכאמור אף מסר נפשו בשביל רבו במלחמת המלכים, ובוודאי אין לך זיווג מתאים מזה לשדך ולזווג בנו של אברהם עם בתו של אליעזר. והנה עתה שולח אותו אברהם בשליחותו לילך אל מולדתו ואל משפחתו, וביותר כשרמו אליעזר לרבו ואמר 'אלי לא תאבה האשה' ו'אלי' כתיב, השיבו אברהם ברורות לאמר לו אין אתה מתאים להידבק בברוך. ואז באותה השעה הועמד אליעזר בנסיון גדול הילך בנאמנות ובשמחה לעשות רצון אדונו אם לאו.

ואכן אליעזר הלך לעשות שליחותו בנאמנות יתירה ובשמחה, והיה חפץ מאד להצליח בשליחותו, ולא הלך אחר רהבים לדמות ולקוות שלא תאבה האשה לבוא ואז שמא יפנה אברהם אליו, כי אם אדרבה הלך בשמחה גדולה ועצומה על שנפלה בחלקו הזכות להמשיך הזיווג הקדוש הזה, וכמו שנאמר להלן (בראשית כד, כו-כו) ויקוד האיש וישתחו לה', ויאמר ברוך ה' אלוקי אדוני אברהם אשר לא עזב חסדו ואמיתו מעם אדוני אנכי בדרך נחני ה' בית אחי אדוני, ולא חלף בליבו אפילו הרהור קל אוי לי שלא עלתה בידי לזווג את בתי ליצחק. וכיון

דף כ"ח ע"ב) שהיה דולה ומשקה מתורת רבו לאחרים, והיה מחזיק במידת הענווה והשפלות, וכרבו אברהם שהיה עניו ביותר כד"א (בראשית יח, כו) ואנכי עפר ופפר ואפר כן היה תלמידו אליעזר, ולכן לא הרגיש בעצמו שהוא ראוי להוציא לפועל שליחות גדולה כזו, ולכן אמר 'אלי לא תאבה האשה ללכת אחרי, שאם יהיה איזה מניעה ועיכוב אז אני הוא זה שיהיה הגורם לכך, כי לולי היית שולח שליח אחר לא היה מציאות כזה של 'לא תאבה', אבל כיון שאני השליח 'אלי לא תאבה ללכת אחרי דיוקא (שוב ראיתי שכן פירש אאמו"ר בשיעור חורש"י בפרשתן תשי"ג).

על דבר זה השיבו אברהם לאמר 'השמר לך פן תשיב את בני שמה', וכמו שסבור אתה שאין אתה ראוי לשליחות זו להביא לכאן את זיווגו של יצחק, כי הנה ראה והביטה נא על עצמי אשר ה' אלקי השמים לקחני מבית אבי ומארץ מולדתי, וגם אנכי לא ידעתי מדוע בחר הבוכ"ע דיוקא בי להוציאני משם ולקרב אותי אליו, אלא 'לקחני מבית אבי' בית של עובדי עבודה זרה, ולא הייתי ראוי לכך ואף על פי כן 'דבר לי ונשבע לי לאמר לזרעך אתן את הארץ הזאת', ולכן מובטחני גם כך שה' יצליח דרכך 'ולקחת אשה לבני משם'.

*

ולהלן בפרשה בסיפור הדברים של אליעזר נאמר (בראשית כד, לט) ואומר אל אדוני אלי לא תלך האשה אחרי, וברש"י שם, אלי כתיב, בת היתה לו לאליעזר והיה מחזר למצוא עילה שיאמר לו אברהם לפנות אליו להשיאו בתו, אמר לו אברהם בני ברוך ואתה ארור ואין ארור מידבק בברוך. ולכאן הוא תמיהה עצומה שאחר כל מעלתו הגדולה של אליעזר עבד אברהם, ונאמנותו לאברהם שמסר נפשו עליו ברדפו אחר המלכים לבדו, וכפי שדרשו (ראה נדרים דף ל"ב ע"א) ממה דכתיב (בראשית יח, יד) וירק את חניכיו - חניכו כתיב, והיה דבוק ברבו ביותר עד שהיה דולה ומשקה מתורת רבו לאחרים, ועדיין אומר לו רבו שהוא בגדר ארור ואין הוא יכול להתחבר עמו.

והנה מצינו לעיל (בראשית כד, לא) כשרץ לבן לקראתו החוצה אל העין אמר לו בוא ברוך ה' וגו', וברש"י שם 'כאן יצא מכלל ארור ובא לכלל ברוך',

לשמוע אליהם, כשם שאליעזר קיבל על עצמו לשמוע ככל אשר צווהו אברהם אף שלא הבין בכלל את סירובו של אברהם אליו ואף אחר כל נאמנותו אומר לו 'אתה ארור ואין ארור מדבק בברוך' ואי אפשר להשתדך עמך, ובוודאי שאדם אחר במקומו היה עוזב את רבו לחפש לו מקום אחר, והנה אליעזר קיבל על עצמו גם על להבא באהבה ובשמחה לשמוע דברי אברהם ככל אשר יצוה עליו.

והנה נודע מש"כ קמאי (שבט מישראל, תהלים סב, יב) דהא דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא, הוא על עצם קיום המצוה שנצטוונו מדאו', אבל על מצוות וגזירות חכמים שעשו גדר וסייג לתורה, על זה שפיר איכא שכר מצוה גם בהאי עלמא (וראה מהרש"א ח"א סוטה דף י"ד ע"א, ד"ה וא"ל).

ורביה"ק מהרצ"א זי"ע בבני יששכר (מאמרי סיון, מאמר ה, אות כז) ביאר בזה מאה"כ (דברים ז, יא) ושמרת את המצוה וגו' אשר אנכי מצוך היום לעשותם, דהכוונה דעל מה שאנכי מצוך המצוה כצורתה, על זה היום לעשותם ולמחר לקבל שכרם, אבל על מה שאתה מוסיף לקיים גם מה שלא נצטווית על זה תקבל שכרך גם בעולם הזה, וע"ז נאמר (שם פסוק יב-יג) והיה עקב תשמעון וגו' ושמר ה' אלוך לך את הברית וגו' ואהבך וברכך והרכך וגו'.

ולפי"ז יתבאר דדייקא עתה אחר שקיים אליעזר מצוות אברהם שהוא מצות חכמים, דייקא עתה זכה לשכר מצוה ובא לכלל ברוך, ומעתה יתברך מן השמים בכל הברכות בעולם הזה ובעולם הבא, יען וביען שראוי מעתה לקבל שכרו במה ששמע לקול דברי חכמים.

*

א"י עוד, כי הנה עד עתה כשהיה אליעזר בחיקו של אברהם הרי שהיה די בזכותו של אברהם להגין עליו מאותה קללה שנתקלל בה כנען, ואף שהיה אליעזר מזרע כנען הארור, מכל מקום זכותו של אברהם היתה מגינה עליו מרוחות רעות ופללים רעים הנמשכים מאותה קללה, אבל עתה כשיוצא לדרך ומתרחק מאברהם, ולא זו אלא שמשים פעמיו למקום רשעים הרי שעתה יש לחשוש שמא תחול עליו הקללה, על כן דייקא עתה נצרך היה לבוא

שעמד בנסיון הזה ונמצא באמת משרת באמונה לרבו, שגם הוא עמד בנסיון שרבו העמיד לו, או אז באותה השעה יצא מכלל ארור ובא לכלל ברוך (וראה שם משמואל, בפרשתן, שנת תרע"ח, ד"ה כמד"ר; ערוגת הבושם, בפרשתן, ד"ה ויאמר ה'; ועוד).

*

או יאמר עפ"י מש"כ בספר קדושת יום טוב בפרשתן בביאור פסוק זה, עפ"י מה דאיתא במדרש (תנחומא, פר' נח) כמה שאמרו ישראל נעשה ונשמע (שמות כד, ז), שעל תורה שבכתב אמרו נעשה, ועל תורה שבעל פה אמרו נשמע. וזה בלא זה אי אפשר, לשמור ולעשות תורה שבכתב אם לא ע"י תורה שבעל פה לשמור הגדרים והסייגים אשר גדרו בכל דור ודור, והתורה הזהירה על זה (ויקרא יח, ל) ושמרתם את משמרת, עשו משמרת למשמרתי (מועד קטן דף ה' ע"א) בכל הגדרים והסייגים אשר גבלו חז"ל, והמה גם כן עיקרי התורה. וזה אומרם ז"ל (ר"ה דף כ"ה ע"ב) ואל השופט אשר יהיה בימים ההם (דברים טז, ט), פירש"י שם והיא מהגמרא, אין לך אלא שופט שבימיך. דהיינו שבכל עת אשר יאמר לך השופט שהיא על פי התורה אפילו אם אומר לך על שמאל שהיא ימין ג"כ לא תסור מן הדבר וגו', וצריך לדעת זאת כי היא עיקרית וכלל גדול בתורה.

וזהו שמצינו באליעזר עבד אברהם, שהיה מחזיר למצוא עילה להשיאו בתו שיאמר לו אברהם לפנות לו, אמר לו אברהם בני ברוך וכו', אף כי יהיה נראה בעיניו של אליעזר מצד שכלו שיצחק צריך לישא בתו באשר הוא עבד נאמן לאברהם, אכן רוח אחרת היה עם אברהם שאני ברוך, ואליעזר הלך ושמע לדברי רבו, כמו שכתוב בתורה לא תסור מן הדבר וגו' ואל השופט אשר יהיה בימים ההם, עכד"ק.

ולפי"ז למדנו מאליעזר גודל העניין של לשמוע דברי חכמים בכל עת ובכל מצב, גם במקום שדעת האדם נוטה לצד אחר ונראה בעיניו שטעה החכם בדבריו, אעפ"כ יש לנו לדעת כי אין לנו אלא דברי חכמים, וכנ"ל שדרשו חז"ל מהפסוק (שהש"ר א, יח) לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל, אפי' אומר לך על ימין שהוא שמאל ועל שמאל שהוא ימין, והיינו לפי שרוח ה' דיבר בהם ואנו מחוייבים

לכלל ברוך.

מפני קללת כנען, באותו רגע בא לכלל ברוך. ואף גם זאת עשה ה' שמי שביקש לפגוע בו, הוא בעצמו הוצרך להודות לו ולומר 'בוא ברוך ה' שיצא מכלל ארור ובא לכלל ברוך, וזאת היא הברכה הרצויה ביותר שמדת הדין בעצמה הופכת למידת הרחמים.

ולזה כשהלך אליו לבן אשר הוא ביקש לאבד את האומה הישראלית, וכמ"ש (דברים כו, ה) ארמי אובר אבי, ואף בתואל ביקש להמיתו לאליעזר כדאיתא במדרש (ילקו"ש רמז קט), וכמעט שהיתה עולה בידו

יום שב"ק

בפסוקי דזמרה זימרו 'רוממות' כנהוג כשיש ברית מילה. תפילת שחרית התפלל לפני העמוד - הרב מנחם לוי מאלעד. ואמרו תהלים ליום השבת, לרגל המצב הקשה השורר בארה"ק.

לאנגסאם יו"ר הנהלת מוסדות"ק בירושלים ובב"ב, הרה"ח ר' יצחק שלמה הרשקוביץ מפעיה"ק, הרב משה זאב ליבער מלונדון, הרה"ח ר' אהרן בורד מירושלים, הרה"ח ר' ברוך טורנר ממאנסי, הרב מרדכי צבי שמרלר מפעיה"ק, אחרון - הרה"ח ר' אפרים רייך מקרית הבעש"ט פ"ת, מפטיר - הגאון רבי יעקב ישראל שמרלר שליט"א ראש הכוללים במרכז התורה (לרגל היארצייט של אביו הגאון האדיר ראש הישיבה זצ"ל שחל בשבוע זה).

מוסף - הרה"ג ר' ישכר דוב אליאס ר"מ בישיבה"ק לצעירים דברי חיים פעיה"ק.

אחר התפילה נערך שמחת הברית לבן הרב חיים יעקב לוי משגיח בישיבה"ק (ב"ר משולם פייש מפעיה"ק, וחתן להבחל"ח הרב שלום אליהו צבי זילבר ז"ל), ולבן העסקן הר"ר משה אהרן כהנא מנהל מוסדות"ק בקרית צאנז טבריה (ב"ר פנחס, וחתן להבחל"ח הג"ר יעקב קאפיל גרין זצ"ל).

בשוה"ט עתיקא קדישא בביתו נאו"ק, כיבד מרן שליט"א את החתן בנש"ק מורנו יקותיאל יהודה נ"י בן הרה"ג ר' שלום אוברלנדר שליט"א - נכד כ"ק מרן זי"ע בברכהמ"ז (לקראת שמחת נישואיו בשבוע הבעל"ט בשעטומ"צ).

בעליות התכבדו, כהן - העסקן הר"ר משה אהרן כהנא מנהל מוסדות"ק בקרית צאנז טבריה, לוי - הרב חיים יעקב לוי משגיח בישיבה"ק, שלישי - הגה"צ רבי מאיר משולם שליט"א, רביעי - החתן החבר אברהם שמואל ליבער נ"י, חמישי - החתן החבר מרדכי מנחם דייטש נ"י, שישי - מרן שליט"א [אחר העליה נערך מי שברך וקריאת השם לרגל הולדת הבנות להר"ר מאיר ישראלי מקרית צאנז טבריה (ב"ר משה יהודה מירושלים, וחר"ר יוסף יצחק רייך מאנטווערפן), להר"ר יחזקאל רייך מקרית צאנז טבריה (ב"ר אפרים מק. הבעש"ט, וחהג"ר משה נחמן זילברמן מפעיה"ק), להר"ר יהודה גוטליב מפעיה"ק (ב"ר אריה זנויל מב"ב, וחה"ר ישכר דוב אליאס מפעיה"ק), ולהר"ר שלמה בצלאל שנק מפעיה"ק (ב"ר צבי בר"מ מאלעד, וחה"ר נפתלי צבי מרמורשטיין מפעיה"ק)], שביעי - החתן משה גליק נ"י, נזר העסקנים הרה"ח ר' יעקב שמעון שר מפעיה"ק, הרה"ח ר' חיים מאיר

תוכן ה'תורה' שאמר כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

בעת השוה"ט דעתיקא קדישא העעל"ט

לכוון לשם שמים, לא לפרוש מעבירה בשביל בני אדם וכדו', אלא יעשה כל מעשיו בלתי לה' לבדו לעשות רצונו ולעבדו בלבב שלם.

והנה בספה"ק נועם מגדים (פר' האזינו) עה"פ (דברים לב, יב) ה' בדרך ינחנו וגו', ביאר, כי כתיב (שמות כ, ג) לא יהי' לך אלוקים אחרים על פני, הכוונה להשמר מפני מחשבות זרות וגאות כשאתה עומד בתפילה, והנה ככאשר האדם מתבודד בינו לבין קונו הדבר קל להנצל מפניות שהרי אין אדם רואהו, אבל לפעמים שמוכרח לעבוד עבודתו בתוך קהל ועדה אזי קשה הדבר לעשות בלתי לש"ש לבד, אבל הבא לטהר מסייעין אותו מאת ה' שידמה בעיניו כאלו הוא באחד ואין איש איתו, וז"ש (ישעי'

בתוה"ק בפרשתן (בראשית כד, א) ואברהם זקן בא בימים וה' ברך את אברהם בכל.

בספה"ק ייטב לב (בפרשתן, ד"ה ואברהם זקן) כתב לפרש הכתוב על דרך מ"ש בפרשת משפטים (שמות כג, יג) ובכל אשר אמרתי אליכם תשמרו, ופירש רש"י לעשות כל מצות עשה באזהרה. ופירשו המפורשים (של"ה הק', תולדות אדם, בית חכמה תניינא, אות כה) דהכוונה לכלול העשין בלא תעשה, דהיינו שבכל אשר אמרתי אליכם לעשות בעשה, תשמרו לקיימם גם בלא תעשה, דהיינו לבלי להתכוין להנאת עצמו להתנאות ולהתפאר, כי לא לפניו חנף יבוא (איוב יג, טז). וכמו כן הלא תעשה נכללין בעשה, שאזהרות הלא תעשה יקיימם בעשה

הוא, יעו"ש. כי כאמור אין עצה להשגת הענווה זולת ע"י סייעתא מן שמיא.

וזה שרמזו הכתוב, ובכל אשר אמרתי אליכם 'תשמרו' בלשון נפעל ולא אמר 'תשמרו' בלשון פועל שהם ישמרו עצמם, כי כאמור להשיג מידת הענווה אי אפשר כי אם על ידי סיוע דלעילא מן השמים, ואין זה שייך בידי האדם מצד עצמו.

וזהו שרמזו כאן הכתוב וה' ברך את אברהם 'בכל', שנתקיים בו בכל אשר אמרתי אליכם תשמרו והיה לו שמירה עליונה מן השמים לזכות למידת הענווה בחי' 'ואנכי עפר ואפר' גם כשהיה בתוך רבים.

*

ויש לומר עוד ברמז מה שכתב הייטב לב דהכתוב וה' ברך את אברהם בכל מרמז על הכתוב 'בכל' אשר אמרתי אליכם תשמרו, בהקדם מה שכתב הגה, החתם סופר זי"ע (עה"ת, פר' בהעלותך; וראה חת"ם על הש"ס נדרים דף פ"א ע"א ד"ה וע"ד) עה"פ (במדבר ח, ב) אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות, דאת כל ז' החכמות אפשר ללמוד מן התורה, כי תורת ה' תמימה וכלול בה כל החכמות שבעולם, ודייקא כשילמד את שאר החכמות מתוך יגיעת התורה שנקראת 'פני המנורה', או אז יאירו ויהיה לו לתועלת, יעו"ש.

והנה איתא בזוה"ק (פר' משפטים, דף קכ"ד ע"א) רבי חייא אמר, 'ושם אלהים אחרים' דא מאן דיתעסק בספרין אחרנין דלא מסטרא דאורייתא (פי' הרמ"ק ספרים חיצוניים), 'לא ישמע על פיך' דאסור אפילו לאדכרא לון ולמילף מנייהו טעמא, כל שכן על אורייתא.

וי"ל דזה שמלמדנו הכתוב 'בכל אשר אמרתי אליכם תשמרו', כי הנכם מצווים לעסוק בתורה יומם ולילה, ובכך אין לעסוק וללמוד בחכמות חיצוניות כלל, כי מדברי התורה עצמם אפשר להשיג את כל החכמות כולם.

ומעתה יבואר דזהו שרמזו הכתוב כאן ואברהם זקן בא בימים ואחז"ל זקן ויושב בישיבה דהיינו שעסק כל ימיו בתורה, ולא היה עוסק כלל בחכמות חיצוניות, ומכל מקום וה' ברך את אברהם 'בכל', שנתברך להשכיל ולדעת כל החכמות שבעולם, וזה

סד, ג) עין לא ראתה אלוקים זולתך וגו', בחינה זו יעשה השי"ת לצדיק המחכה לו, שידמה לו כאלו עין לא ראתה אותו כי אם אלקים זולתך. וז"ש ה' בדד ינחנו שירגיש תמיד כאילו הוא בהתבודדות גם בהיותו ברכים, על כן ואין עמו אל נכר דהיינו פניות שלא לשמה, עכ"ד (וראה ישמח משה, פר' נח, ד"ה בדורותיו פירש רש"י).

וזה שאמר הכתוב ואברהם זקן בא בימים, היינו דאף שאברהם אבינו היה זקן ויושב בישיבה (יומא דף כ"ח ע"ב) ועבודתו בקודש היתה להרביץ תורה ויראה ברכים ופרסם שם שמים בעולם, כדפירש רש"י (בראשית כד, ז) שהרגלתיו בפי הבריות, מכל מקום אמר (בראשית יח, כז) 'ואנכי עפר ואפר', ונשאר תמיד בתכלית הביטול והענווה על אף הכל, וז"ש וה' ברך את אברהם 'בכל', רצ"ל אם היותו עם הכל עכ"ז ברכו לקיים מה שנאמר 'בכל' אשר אמרתי אליכם תשמרו לשלב העשה בל"ת והל"ת בעשה כאמור, עכתוד"ק בייטב לב יעו"ש.

ויש להוסיף על דב"ק דזה שסיים הכתוב, ושם אלוקים אחרים לא תזכירו, דהיינו כאמור שלא לבא חלילה לידי גאות שהרי על המתגאה אמרו חז"ל (סוטה דף ד' ע"ב) כל המתגאה כאילו עובד עבודה זרה, והבן.

ואפשר להמתיק ולהוסיף ע"ד קדשו עוד, דהנה בכדי שיזכה האדם לבוא אל תכלית ההכנעה והשפלות, אין שום עצה כי אם על ידי סייעתא דשמיא, שיזכוהו מן השמים לבחי' 'מלבשתו ענוה' (אבות ו, א), והרבה יש לו לאדם לשפוך שיח ותחנונים בדמעות שליש לפני הבורא ית"ש לכל יבוא חלילה לידי גאות והתנשאות, שאז עלול הוא להיות נדחה החוצה וליפול עד שאול תחתיה. וכמו שמביא הרה"ק מקאמארנא זי"ע (נוצר חסד פ"ד מ"ד) שקודם הסתלקות מרנא הבעש"ט הק' זי"ע, אמר לתלמידיו שיכינו לעצמם רבי להאיר להם כי הוא ילך לבית עולמו בשנה זו, ושאלו לו על איזה צדיק אם ידבק נפשם אצלו וכו', ואמר להם שיסעו אצלו וינסו אותו וישאלו לו שיתן להם עצה להסיר הגאווה, אם יתן להם איזה עצה אין בו ממש, אם יאמר השי"ת יעזור אזי יקרכו נפשם אצלו כי צדיק גמור

אכן איתא בתרגום יהונתן שם (במדבר כב, ה) ושדר עוגדין לות לבן ארמי הוא בלעם דבעא למבלוע ית עמא בית ישראל, בר בעור דאיטפש מסוגעי חכמתיה ולא חס על ישראל זרעא דבני בנתיה וכו', וכ"ה בפסוק ואת בלעם בן בעור הרגו בחרב (שם לא, ח) דאמר לו פנחס, "הלא אנת הוא לבן ארמאה דבעית למושיציא ית יעקב אבונן", היינו שבלעם הוא היה לבן הארמי (וראה פרע"ח שער ל"ח, פ"ג מ"ת), וכיון שכאן ראה שבזה שאמר לאליעזר 'בוא ברוך ה' ועל ידי כן יצא מכלל ארור לכלל ברוך, על כן אמר כי ידעתי את אשר תברך מבורך.

שרמו שקיים וה' ברך את אברהם בכל שקיים מ"ש 'ובכל' אשר אמרתי אליכם תשמרו שלא עסק ולא הביט כלל בספרים חיצוניים כי ע"י השגת התורה השיג הכל וכאמור, והבן.

בפרשתן (בראשית כד, לא) 'בוא ברוך ה', ופרש"י שיצא מכלל ארור לכלל ברוך. עפ"י דברי רש"י הק' יבואר מה שמצינו אצל בלעם הרשע שנאמר (במדבר כב, ו) 'כי ידעתי את אשר תברך מבורך', דלכאורה קשה מאין ידע בלק שאת אשר יבורך ע"י בלעם יהיה מבורך.

עליון - הרה"ח ר' יהושע בויס מצפת עיה"ק, דרוו יקרא - הרה"ח ר' אריה זנוויל גוטליב מב"ב, שבת היום - הרב מנחם אלעזר ליבער מלונדון. בברכהמ"ז על הכוס ובתפילת ערבית מוצש"ק כובד - הגאון רבי יעקב ישראל שמרלר שליט"א ראש הכוללים במרכז התורה לרגל היארציית של אביו הגאון האדיר ראש הישיבה זצ"ל.

בעליות בתפילת מנחה התכבדו, כהן - הרה"ח ר' יוסף אלטר כהן מב"ב, לוי - הר"ר יקותיאל זלמן ליב טויבער מפעיה"ק, שלישי - הבה"ח החתן בנש"ק מורנו יקותיאל יהודה אוברלנדר נ"י - נין כ"ק מרן זי"ע, גלילה הבה"ח החתן בנש"ק צבי (בהג"ר יעקב) ווידער נ"י מבארא פארק - נין כ"ק מרן זי"ע. בזמירות בעידן רעוא דרעוין התכבדו, ברוך א"ל

תוכן ה'תורה' שאמר כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א בעת השוה"ט בעידן רעוא דרעוין העעל"ט

אל הנער, וביקש אולי לכה"פ יחתוך מעט ויוציא ממנו דם (ראה רש"י בראשית כב, יב), והיאך תהיה שרה בקצה השני ממש עד שפרחה נשמתה מחמת זה, ולכאו' אין לזה כל הסבר. במדרש (ב"ר נח, א) הביא הפסוק (תהלים לו, יח) יודע ה' ימי תמימים ונחלתם לעולם תהיה, כשם שהם תמימים כך שנותם תמימים, ונאמרו בזה פירושים הרבה לפרש השייכות ללא שיעור, והמקום אתנו לכאר עוד בזה.

בתוה"ק בפרשתן (בראשית כג, א) ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים שני חיי שרה. וברש"י הק' (פסוק ב') לספור לשרה ולבכותה ונסמכה מיתת שרה לעקידת יצחק, לפי שעל ידי בשורת העקידה שנודמן בנה לשחיטה וכמעט שלא נשחט, פרחתה נשמתה ממנה ומתה (והוא ממדרש תנחומא, פרשתן, כג). ובשפתי חכמים מדייק הלשון מהו 'כמעט שלא נשחט', ומפרש שהמגיד לא סיים דבריו לומר שלבסוף לא נשחט, ועל ידי כך נשבר רוחה עד שפרחה נשמתה.

להלן בפרשתן (בראשית כד, א) ואברהם זקן בא בימים וה' ברך את אברהם בכל, בספר אשל אברהם להגה"ק רבי אברהם ברוידא זי"ע (בפרשתן) הביא דאיתא במדרש בזה הלשון, 'אנכי ה' אלוקיך, זה שאמר הכתוב ואברהם זקן בא בימים, ואתיא כמ"ד בת היתה לו לאברהם ובכל שמה', ואין לו מובן כלל, ויעו"ש מה שפירש לדרכו בדרך דרוש.

ולפי"ד לכאו' הוא תמוה ואינו מובן, כי שרה אימנו הק' אשר עליה נאמר (בראשית כא, יב) כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה, וברש"י שם מהמדרש (שמו"ר א, א) 'למדנו שהיה אברהם טפל לה בנביאות', ומעתה היאך יתכן שכיון שאמרו לה שהשי"ת ציוה לשחוט את יצחק לכך מתה, והרי אברהם הלך לקיים המצוה בזריוות גדולה והתלהבות והתעוררות הרצון, ואדרבה אף הצטער כשאמר לו המלאך (בראשית כב, יב) 'אל תשלח ירך

פעמים אצל כל האבות הק', הכא באברהם נאמר 'בא בימים', ביצחק אבינו כתיב (להלן כד, סב) ויצחק בא מבוא באר לחי רואי, ביעקב אבינו נאמר (להלן כו, לה) ויאמר בא אחיך במרמה, ועוד נאמר במתן תורה (דברים לג, ב) ה' מסיני בא וזרח משעיר למו. ויעו"ש שפירש לדרכו שייכות הני ד' פסוקים, והתורה"ק כפטיש יפוצץ סלע.

נקדים עוד מאמר חז"ל במדרש (ב"ר א, י) עשרים וששה דורות היתה האל"ף קוראה תגר לפני כסאו של הקב"ה, אמרה לפניו רבונו של עולם אני ראשון של אותיות ולא בראת עולמך בי, אל"ה הקב"ה העולם ומלואו לא נברא אלא בזכות התורה, שנא' (משלי ג, יט) ה' בחכמה יסד ארץ, למחר אני בא ליתן תורה בסיני ואיני פותח אלא כך, שנא' (שמות כ, ב) 'אנכי ה' אלוך'ך. ורגילים אנו להזכיר תמיד כי עדיין אין התשובה כדאי לטענתה שהתרעמה האל"ף על כך, אשר טענתה היתה טענה טובה מפני מה נטרדה ואף שהיא ראשון של אותיות לא פתח בה הקב"ה אלא הניחה בצד, ובמה התנחמה ונתפייסה במה שאמר לה הקב"ה למחר אני בא ליתן תורה, ולטענתה יותר היה לברוא העולם באות אל"ף, ולפתוח התורה באות בי"ת.

- תכלית תורה תשובה ומעשים טובים -

ואפשר לומר - בקוצר אמרים אחר שעוונותי הכשילו כוחי - הנה המשורר האלוקי דוד המלך ע"ה אומר במזמוריו (א, א-ג) אשרי האיש אשר לא הלך בעצת רשעים ובדרך חטאים לא עמד וכמושב לצים לא ישב, כי אם בתורת ה' חפצו ובתורתו יהגה יומם ולילה, והיה כעץ שתול על פלגי מים אשר פרוי יתן בעתו ועלהו לא יבול וגו'. וכבר דייק מרן אאדמו"ר זי"ע שלכאו' לא דיבר כאן כלשון בני אדם, כי נקט ב' קצוות הרחוקות זה מזה כמזרח למערב, לומר שאין הוא רשע וכו' אלא צדיק גמור העוסק בתורת ה' יומם ולילה, דומה הדבר כאומר על אדם שאין הוא עני ודל שאין לו מאומה ומסובב הוא על הפתחים אלא הוא גביר אדיר מעשירי העולם וכו', שאין הדרך לומר כן.

ויבואר עפ"י ענין המובא באריכות ומבואר מפי ספרים ומפי סופרים, במה דאיתא בגמ' (ברכות דף י"ז

ע"א) 'מרגלא בפומיה דרבא תכלית חכמה תשובה ומעשים טובים', והיינו שעיקר לימוד התורה הוא לבוא ולהתקרב אל הבורא ב"ה לזכות לקרבת אלוקים בתשובה ומעשים טובים, שיהיה לימוד על מנת לקיים ועל מנת לעשות, וכהמשך דברי רבא שם (וכגו' העין יעקב שם), שנא' (תהלים קיא, א) שכל טוב לכל עושיהם, ללומדיהם לא נאמר אלא לעושיהם.

ומלמדים אותנו חז"ל דברי רבא הק' כי בוודאי לימוד התורה הוא מצוה גדולה, וכמו שנא' (יהושע א, ח) והגית בו יומם ולילה, אך אסור ללמוד תורה אלא אם כן מביא את האדם לידי קיום המצוות, ולהתקרב אל הבורא כל עולמים, כי תורה בלא יראת שמים אינה תורה. וכמבואר בספה"ק (ראה פרדס רימונים, שער כג, פרק כב) דתורה הוא מלשון הוראה, וכן רמזו עוד דתור"ה עולה בגימטריא ירא"ת, כי בלא יראת שמים הרי שכל לימודו של האדם אינו אלא בגדר לימוד מדע וחכמה, והריהו דומה להבדיל לאחד מגויי הארצות אשר לומד מדע על מנת לרכוש לעצמו תואר וכדו', וכשלומד האדם רק על מנת לדעת ולהיות למדן הרי שאין תורתו נחשבת כלל וכלל.

דבר זה למדנו במתן תורה, דהנה כבר בהיות בני ישראל במצרים שאל משה רבינו להשי"ת (שמו"ר ג, ד) באיזה זכות אוציאם, ואמר לו הקב"ה (שמות ג, יב) בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלוקים על ההר הזה, והנה כשיצאו בני ישראל ממצרים לא נתן להם הקב"ה את התורה מיד, כי אם בחודש השלישי, ומדוע לא ניתנה להם התורה תיכף עם צאתם ממצרים, אלא כיון שכשיצאו משם היו בשפל המצב, שהוציאתם הקב"ה גוי מקרב גוי, עד ששר של מצרים טען מה נשתנו אלו מאלו הללו והללו עובדי ע"ז (ילקוט בשלח, רמז רלד), וממצב כזה אי אפשר בפעם אחת מיד לילך ללמוד ולקבל התורה, אלא בהכרח הוא שיעשו תחילה איזה הכנה כראוי.

ולזה אמרו חז"ל (אבות ג, יא) רבי חנינא בן דוסא אומר 'כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו חכמתו מתקיימת', ואם ח"ו הוא להיפך הרי שאינה מתקיימת, וכשחז"ל הק' קורין לשון 'חכמתו' מדובר באמת באדם חכם שיודע והשיג, אכן עדיין לוקה הוא בחסר שאין לו יראה כ"כ כמו התורה שלומד, כי ככל שמשגי

ואפשר להוסיף עוד ברמז הפסוק שפתח 'אשרי תמימי דרך', דהנה מצינו בספה"ק (אלשיך הק', דברים כג, טו) דתשובה איקרי דרך, וכאמרינו (בנוסח הוידוי) 'ודרך תשובה הורית', ונודע מרביה"ק מלובלין זי"ע (ראה בספה"ק מאור ושמש, פר' משפטים, ד"ה ואלה המשפטים, ועוד) שלפני הלימוד מוכרחים להרהר בתשובה, שלא יהיה האדם בכלל (תהלים ג, טז) 'ולרשע אמר אלוקים מה לך לספר חוקי' ח"ו, ואם לומד ועוסק בתורה הק' כשאינו ראוי לכך הריהו כמהפך דברי אלוקים חיים, ואדרבה באופן כזה לא רק שאינו זוכה לתקן אלא מקלקל הוא עוד.

וכן מבואר הדבר בפ' בדברי חז"ל בגמ' (יומא דף ע"ב ע"ב) שדרשו מהפסוק (דברים ד, מד) וזאת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל, זכה נעשית לו סם חיים, לא זכה נעשית לו סם מיתה, ויש להבין מהו 'לא זכה', וגם היאך אותו התורה תתהפך מסם חיים לסם מיתה, ולהנ"ל י"ל שמיידי שאכן עוסק האדם בתורה ואפי' נבחן ומראה שהוא כבר יודע כך וכך דפים וכו', אכן אם לאחמ"כ אין מגיע מתוך זה לידי יראת שמים, ואינו נזהר בגדרים וסייגים לכל ישל חלילה, אזי לא די שאין התורה מגינה עליו ואינו זכות עבורו, אלא גם נעשית לו סם מות.

מרגלא בפומיה של מרן אאדמו"ר זי"ע להגיד הטעם מפני מה מסכתות הש"ס מתחילות רק בדף ב', דבוודאי אין מקרה בעולם כלל, להורות כי דף אל"ף היינו הראשית הוא מה שנא' (תהלים קיג, י) ראשית חכמה יראת ה', והדף הראשון הוא לשוב בתשובה בחרטה על העבר וקבלה על העתיד, ולבקש מהבוכ"ע עזרני שלא יתהפך לימודי לסם המות ח"ו, רק אדרבה שיביאנו לטהרה ולתשובה.

- הקדמת יראת שמים ללימוד התורה -

על כן פתחה תורה ואמר בראשית ברא אלוקים, היינו ב'ראשית חכמה יראת ה', שתחילה לכל צריך יראת שמים, וכאשר רמז רביה"ק מוהרצ"א זי"ע בספרו הק' אגרא דכלה (פר' בראשית, ד"ה עוד התחלת התורה [הכ']) ברמז האות ב' דבראשית שהיא ב' רבתי, ע"ד המבואר בספר יצירה שכל אות יש לו ספר וסופר וסיפור, היינו צורת האות ומספר האות ומילוי האות, ולפי"ז אות ב' במילוי תי"ב (-בי"ת),

האדם ועוסק יותר בתורה הרי שצריך הוא יותר ליראת שמים, וכשזוכה ומסיים מסכתא אחת בש"ס צריך הוא להוסיף יותר ביראה, ואם אינו עולה יחד עם לימוד תורתו גם ביראת שמים ובעבודת השי"ת, הרי זה אות וסימן שאין הלימוד כראוי.

ובהמשך במסכת אבות שם (משנה יב) הוא היה אומר כל שמעשיו מרובין מחכמתו מתקיימת וכל שחכמתו מרובה ממעשיו אין חכמתו מתקיימת, ולכא' מהו השייכות בין החכמה למעשים, ולהנ"ל יבואר, שאם מדמה האדם וחושב שעיקר תכלית הלימוד הוא עצם הלימוד בלבד, הרי שלימוד כזה אינו כלום ואף לא יהיה לזה קיום ובמשך הזמן יעלם ויאבד הימנו, וכדאמרו עוד שם בהמשך (משנה כב) הוא היה אומר כל שחכמתו מרובה ממעשיו למה הוא דומה לאילן שענפיו מרובין ושרשיו מועטין והרוח באה ועוקרתו והופכתו על פניו, כי אם חסר השורש, אף שהוא עץ גדול ורחב וצומח עם הרבה ענפים ועלים, אולם אם אין השרשים כדבעי בהמשך הזמן יפול ויכמש. ואם מעשיו מרובין מחכמתו הריהו דומה לאילן ששרשיו מרובין שאז נשאר קיים ואין כל רוחות סערה שבעולם יכולים לו לעקרו. ונמשל התורה לאילן שנקראת 'עץ חיים', ושרשי התורה הוא יראת שמים, ואם אין לו לאדם שרשים של יראת שמים, הרי שלבסוף ישאר ריקם מכל, ולא ישאר אצלו זכר לתורתו.

- לפני לימוד התורה חובה להרהר בתשובה ולהוסיף גדרים וסייגים -

הלום ראיתי למרן אאדמו"ר זי"ע (שפע חיים רעד"ר ח"א, פר' וירא, מאמר יג, אות ו) שפירש עד"ו הפסוקים בתהלים (קיט, א-ב) אשרי תמימי דרך ההולכים בתורת ה', שרק אלו שהם 'תמימי דרך' שמתנהגים כדבעי וקרובים להשי"ת ויש להם מורא חטא, ומקיימים מה שנא' באברהם (בראשית יז, א) 'התהלך לפני והיה תמים', הם המה אשר 'ההולכים בתורת ה', כי יש להם שייכות לתורה ואפשר שיהיה להם השגת התורה ולילך מעלה מעלה, ואימתי 'אשרי נוצרי עדותיו' רק כאשר 'בכל לב ידרשוהו', שמתחילה יהיה לו לב טהור זך ונקי ומלא יראת שמים, או אז 'אשרי נוצרי עדותיו', עכד"ק יעו"ש.

תיכף דברי הרמ"א (או"ח, סי' א, סעי' א) שכתב, שויתי ה' לנגדי תמיד הוא כלל גדול בתורה ובמעלות הצדיקים וכו', כי אין ישיבת האדם ותנועותיו ועסקיו והוא לכדו בביתו כשיבתו וכו' והוא לפני מלך גדול וכו', כל שכן כשישים האדם אל ליבו שהמלך הגדול הקדוש ב"ה אשר מלא כל הארץ כבודו עומד עליו ורואה במעשיו וכו', מיד תגיע אליו היראה, עכ"ל. כשיהודי מאמין ויודע שהשי"ת ממלא כל עלמין ומקיים 'שויתי ה' לנגדי תמיד', ויודע שאין דבר נסתר ממנו ואין נעלם מנגד עיניך, הרי שתאחזו מורא גדול, ומעצמו יבא לידי יראת שמים. ופתח הרמ"א בכך להראות ולהורות שאי אפשר להכנס בהיכל התורה, ואי אפשר שיהיה לו לאדם שייכות לתורה בהעדר יראת שמים.

זהו שאמר הכתוב אשרי תמימי דרך כנ"ל שיהרהר עכ"פ בתשובה, ורק אח"כ ההולכים בתורת ה', והמשיך ואמר 'אשרי נוצרי עדותיו בכל לב ידרשוהו', רומז לאות האחרון שכתורה מתיבת לעיני כל ישראל, ופתח באות ב' בראשית, שנעוץ סופה לתחילתה כנ"ל שהעיקר הוא לעסוק בתורה מתוך יראת שמים, ולכן אמר 'בכל לב ידרשוהו'.

- התגברות עמלק כיון שלמדו בלא אהבה ויראה - מצינו במלחמת עמלק (שמות יז, ח) ויבוא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים, ודרשו חז"ל (בכורות דף ה' ע"ב; תנחומא יתרו, ג) שרפו ידיהן מדברי תורה, והנה לא אמרו חז"ל שלא למדו, כי היה זה דור דעה ובוודאי עסקו בתורה, אשר כח התורה להגן על האדם לבל יוכלו כלל לגשת אליו ולהזיקו, וכדדרשו חז"ל (מכות דף י' ע"ב) בפסוק (תהלים קכב, ב) עומדות היו רגלינו בשערך ירושלים, עומדות היו רגלינו במלחמה בשביל שערי ירושלים שהיו עוסקים בתורה, אכן כיון שהיה חסר להם אהבה ויראה, הנקראים בספה"ק (תקו"ז, תיקון י', דף כ"ה ע"ב) 'תרין גדפינ', בחי' שתי ידיים, והיינו שהם עסקו בתורה מאחר וידעו שהוא חכמה עמוקה ארוכה מארץ מדה, אך היה חסר להם ענין זה שיביאם הלימוד לידי אהבת ה' ויראת ה', על כן באופן כזה שוב לא הגינה עליהם תורתם שלמדו, ומתוך כך היה הכח ביד עמלק לבוא ולחטוף מהם כל התורה, כי בלא

והצורה הוא ג' ווי"ן (ח"י), ומספרה ב', סה"כ תל"ב (תב"ל), שעולה בגימטריא ב' פעמים ירא"ה, וזהו שנרמזו מיד בתחילת התורה, כי יש ב' בחינות יראה, יראה עילאה, ויראה תתאה - יראת העונש, אשר גם זה נצרכה לעבודת השי"ת, ובלא זה לא יוכל האדם להתעלות במעלות התורה והעבודה, יעו"ש.

ויונעץ בזה סיום התורה לתחילתה, שסיימה תורה (דברים לד, יד) ולכל היד החזקה ולכל המורא הגדול אשר עשה משה לעיני כל ישראל, והיינו שמשה רבינו לימד לכל כלל ישראל ענין יראת ה', וכמאמר הגמ' (ברכות דף ל"ב ע"ב) בפסוק (דברים י, יב) ועתה ישראל מה ה' אלוךך שואל מעמך כי אם ליראה וגו', וכי יראה מילתא זוטרתה הוא, אין לגבי משה מילתא זוטרתה הוא, והיינו שמשה לימד זאת את בני ישראל. ועדיין מקשין העולם מהו שהשיבו 'לגבי משה', והלא מדבר כאן לכלל ישראל. אכן התירוץ הוא, כי בוודאי מדריגה גדולה של יראה עילאה זה אין יכולים להשיג בקל, וצריך הרבה יגיעה ועצומה משך שנים רבות לעמול ולהתייגע, אך אפי' כשאין זוכים לכך לבחי' ההשגה העליונה, אכן גם יראה תתאה ואפי' יראת העונש הוי ג"כ יראה שצריך לה האדם כנ"ל.

וזהו שאמר הכתוב ולכל המורא הגדול אשר עשה משה, שמשה בוודאי לימד את כל בני ישראל ענין יראה עילאה, אך גם אנו שאין אנו במדריגה כזו, אזי ב'ראשית ב' רבתי מרמז על ב' יראה כנ"ל, שיהיה לנו לכה"פ יראה תתאה, ולפחות שנדע ונכיר לפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון, - וכל דברי כאן מכוונים רק לעצמי כי הלוואי ואתקן משהו ממעשי ואין אני אומר חלילה מוסר לאחרים - ולזה יפתח האדם תחילה ביראה תתאה לידע שעתיד האדם ליתן דין וחשבון על כל מעשה ומעשה.

ויונעץ גם תחילת תורה שבע"פ בענין זה, דפתח רבינו הק' במשניות 'מאימתי קורין את שמע בערבין', ונודע פי' הרה"ק הר"ר זושא זי"ע 'מאימתי - מאימה ויראה קורין את שמע', עכד"ק, והיינו שבתחילת לימוד הש"ס יש להקדים תחילה אימה ויראת שמים. וכמו"כ מיד כשבא האדם ללמוד בהלכה למעשה לדעת היאך להתנהג ופותח השולחן ערוך, ילמד

הקליפות, ושיהיה התורה הק' נשמרת ברשותו ויהיה לה שוויות וערך.

- שבח האבונה"ק שהקדימו יראתם לחכמתם -

עפי"ז נבוא באר"ה לביאור הרמוז במה שנא' בא שהוא נומריקון ב' דבראשית וא' דאנכי ה' אלוקיך, והוקדם ב' לאל"ף להורות על ענין הקדמת יראת שמים לעסק התורה, וזה היה מדריגתו של אברהם אבינו ע"ה, שאמרו חז"ל (ע"ז דף י"ד ע"ב) דבמסכת עבודה זרה שלו היו ד' מאות פרקים, ולפי זה כמה היו אצלו כל המסכתות האחרות, שהלא מה שיש אצלנו במסכת עבודה זרה הוא רק ע"ו דפים, ורוב מסכתות הש"ס ארוכים יותר. וע"ז אמר הכתוב ואברהם זקן שהיה זקן ויושב בישיבה, אבל ב"א בימים שעם כל גדלותו בתורה היתה יראתו קודמת לחכמתו, ולכן בחר בו השי"ת.

וכמו כן ביצחק אבינו נמי כתיב ויצחק ב"א היינו שתמיד הלך בדרך זה להקדים יראתו לחכמתו 'מבוא באר לחי רואי', שחי תמיד בענין זה שהשי"ת מתכונן ומסתכל במעשיו, וקיים בעצמו הכתוב 'שויתי ה' לנגדי תמיד', והלך תמיד במחשבה וביראה זו בבחי' 'חי רואי'.

ואותה בחינה היה גם ביעקב שלימא ע"ה, אשר יעקב איש תם יושב אהלים (בראשית כה, כז), וכל מדתו מדת תפארת היא תורה, ועל זה הוסיף לקיים גם בחי' 'תמים תהיה עם ה' אלוקיך' (דברים יח, יג), וידע שכל התכלית הוא שיבוא לבחי' 'התהלך לפני והיה תמים', ואין העיקר לימוד התורה, אלא שיהיה 'תמים תהיה', ולהיות דבוק בהשי"ת בכל רגע ורגע ולא להסית דעתו חלילה כי אם 'שויתי ה' לנגדי תמיד'.

- יצחק החשיב את עשיו כיון שחשב שיראתו גדולה -

היפוך הדברים היה אצל עשיו הרשע, שהנה בפשטות יש שמדמים שלא היה עשיו לומד תורה, אמנם אינו כן, דבוודאי למדן היה, אכן בד בכד גם פרק עול מעל צווארו ועבר על כל עבירות החמורות, ורק כלפי אביו עשה עצמו כ'פרומע"ר' אשר יש בו יראת שמים.

ויתכן לומר בדרך אפשר, דבזה הטעה את יצחק אבינו, כי בוודאי ידע יצחק שיעקב הוא

יראת שמים הרי שעל ידי העבירות נופל כל התורה לשבי לידי הקליפות, וכנודע בזה דברי הבאר היטב בהל' תענית (סי' תקע"א ס"ק א).

ויובן בזה מה שדרשו חז"ל (ר"ה דף כ"ט ע"א) עה"פ (שמות יז, יא) והיה כאשר ירים משה את ידו וגבר ישראל, וכי ידיו של משה שוכרות מלחמה או עושות מלחמה, אלא בזמן שהיו ישראל מסתכלים כלפי מעלה ומשעבדים את ליבם לאביהם שבשמים היו נוצחים, ולהנ"ל דכיון שהיו יודעים שהעיקר אינו עצם הלימוד בלבד אלא גם לשעבד לבם שיהיה להם לב בוטר לעבודתו ית"ש, והיו מלאים ביראת שמים ואהבתו ית', שרק אז יש ערך לתורתם, וכיון שבאו להכרה זו מיד נצחו כי בכח תשובתם שוב הגינה עליהם תורתם.

ומעתה נבין היטב מה שהמתין השי"ת עם האות אל"ף, ולא פתח את התורה אלא באות בי"ת בראשית ברא אלוקים, להורות וללמד כי אף שבוודאי כל תכלית הבריאה הוא קבלת התורה, אכן בלא שתקדם לכך יראת שמים, שיקבל האדם על עצמו שחפץ להתנהג כראוי כציווי התורה, ויבקש תמיד מהשי"ת עזרני שאזכה ללמוד תורתך הק' בקדושה ומתוך יראת שמים, כי לתורה הנלמדת ללא יראת שמים אין ערך ושוויות. ולזה הקדים האות ב' המורה על יראה כנ"ל, שרק לאחר שיהיה לו לאדם יראת שמים שוב יוכל לקבל עליו עול תורה ולעסוק בתורה הק'.

ולזה אמר השי"ת בקבלת התורה אנכי ה' אלוקיך 'אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים, והיינו שלפני קבלת התורה הוציאנו השי"ת מקליפת מצרים, ומבואר בספה"ק על אמרם ז"ל (פסחים דף קט"ז ע"ב) בכל דור ודור חייב אדם לראות עצמו כאילו הוא יצא ממצרים, דהכוונה על הקליפות הנקראים בחי' מצרים שעומדים למיצר לישראל לתופסו ולהורידו מטה מטה, ולזה בזמן שאין בני ישראל עושים רצונו של מקום קרוים עבדים (ב"ב דף י' ע"ב). ועל זה אמר 'אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים', להורות שרק על ידי מה שיקבל האדם על עצמו עול מלכות שמים לעסוק בתורה מתוך יראתו ואהבתו ית"ש יזכה לצאת מן

ויפורש בזה מה שנא' ביעקב (בראשית כה, יז) מה נורא המקום הזה אין זה כי אם בית אלוקים וזה שער השמים, ונודע מה שפירש בזה מרן הבעש"ט הק' זי"ע (כתר שם טוב, סי' שט"ז; הובא בבעש"ט עה"ת השלם, פר' ויצא) שמרמזו על יראתו שקודמת לחכמתו, ומפרש עפ"י הגמ' (שבת דף ל"א ע"ב) חבל על דלית ליה דרתא ותרעא לדרתא עבד, שרק היראה הוא ה'בית אלוקים', וזה' היינו התורה הוא רק שער השמים', שער ליראת שמים, יעו"ש. ולכן כיון שהיה ליעקב מידת היראה, ואצלו היתה התורה סם חיים, ולכן 'בא אחיך במרמה ויקח ברכתך'.

וזהו שרמזו הכתוב במתן תורה ה' מסיני ב"א היינו שצריך להקדים יראת שמים תחילה כנ"ל, וזרח משעיר למו הופיע מהר פארן, ואמרו חז"ל (ע"ז דף ב' ע"ב) סיבב הקב"ה על כל האומות ליתן להם התורה ולא הסכימו לקבלה, כל אחד משום לאו אחר שלא רצו לקבל עליהם, וביארו בספה"ק שהם הסכימו להיות למדנים וללמוד ולעסוק בתורה בלבד, אכן לא להתגבר על תאוותיהם השפלות, ועל כן לא זכו לקבל התורה.

ובזה יונח ויובן היטב סיבת הדבר מה שחזר השי"ת על כל האומות ליתן להם התורה, והלא לכאן מתחילת בריאת העולם לא היה כל תכלית הבריאה כי אם בשביל ישראל ובשביל התורה שנקראו ראשית (ב"ר א, א; ויק"ר לו, ד), וישראל קדמו לעולם (פסחים דף נ"ד ע"א), והא תינח בבשר ודם אצלו שייך לומר שינסה ויבדוק בתחילה בענין אחד, ושוב ישנה דעתו, אכן לא כן הקב"ה אשר לא איש א"ל ויכזב (במדבר כג, יט). ולהנ"ל מבואר טעם הענין שכל זה להורות וללמד שלימוד התורה באופן שאינו כי אם לשם קנין מדע וחכמה כפי שלומדים גויי הארצות לאו בכלל עסק התורה יחשב, ואם אין האדם מתנהג כראוי הרי שנח לו שלא נברא משנברא (עירובין דף י"ג ע"ב).

וזהו שאמר וזרח משעיר למו ללמוד ולהודיע הענין של ה' מסיני ב"א שהב' המורה על יראה קודמת לפני האל"ף המורה על עסק התורה, ולכן הלך השי"ת תחילה אצל האומות להורות שהם לא

יושב אהלים ועוסק בתורה, אך על עשיו ראה שהוא מתנהג יותר ביראה, וזאת על ידי ששאלו 'אבא היאך מעשרין את המלח ואת התבן' (ב"ר סג, י), ורימה אותו בנקודה זו. והנה נפסק להלכה (ראה רמב"ם הל' מלכים פ"א ה"ז) שמעלת היראה עדיפא ממעלת החכמה, ובן אשר הוא ממלא מקום אבותיו ביראה אף שאינו גדול כ"כ בחכמה כאביו הוא ממלא את מקומו, וכאשר האריך בזה רביה"ק מסיגעט זי"ע בשו"ת אבני צדק (יו"ד סי' ק) יעו"ש בארוכה. ועל כן אמר יצחק בדעתו כי אף שאמת נכון הדבר שיעקב עוסק בתורה, אכן עשיו יש בו יראת שמים, ובאופן הזה נתנו רשות מן השמים שיוכל עשיו לרמותו, עד שהאמין לו וביקש לברכו.

וע"ד זה הרהרתי לפרש מה שנא' (בראשית כה, כד) 'והנה תומים בבטנה', דיעקב ועשיו היו בבחי' זו, אשר שניהם רימו את כל סובביהם, עשיו רימה בכך שידמו שהוא צדיק הגם שהרשיע מאוד במעשיו, ואילו יעקב הצניע עצמו כל כך שלא יכירו במעלתו, עד שאפי' אביו לא ידע מכך, וכאשר נודע לנו כמה וכמה עניינים אצל צדיקים גדולי עולם שלא נודע לשום יצור נברא רום ושגב מעלתם, כמו כן התנהג יעקב בהצנע לכת עד שלא הכיר וידע בו איש בעולם ואפי' לא אביו יצחק אבינו.

עשיו הרשע ניצל מדה זו לרעה לעשות עצמו כצדיק, ולבש עצמו ב'אדרת שער' כמו צדיק, ואילו יעקב רימה את סובביו שלא יגלו ולא ידעו מי הוא. עד שסיבבו מן השמים שיגיעו הברכות ליעקב. ואז כשטען עשיו (בראשית כז, לו) 'ויעקבני זה פעמים', ענה לו יצחק (בראשית כז, לה) 'בא אחיך במרמה', שנתגלה לו שגם הוא יכול לרמות ולא רק אתה, ועל כן עד עתה לא ידעתי כי צדיק גדול הוא יעקב, ואף שהקב"ה קראו א"ל (בראשית לג, כ וברש"י) עלה בידו להחביא ולהצניע מעלותיו אף ממני, ועל כן 'גם ברוך יהיה'.

וזה שאמרו חז"ל במדרש (ב"ר סז, ד) בא אחיך במרמה בחכמת תורתו, והיינו שהיה לו ליעקב תורה עם יראת שמים שניהם יחדיו, וממילא היתה תורתו סם חיים, היפוך מעשיו הרשע.

זכו לקבל התורה מחמת שהיה חסר להם ביראת שמים, וכאמור.

- הלומד בלא יראת שמים כראוי אין תורתו מתקיימת אצלו -

ידוע מש"כ בעל קצות החושן זצ"ל [- שהעיד עליו רביה"ק מצאנו זי"ע שלמד תורה לשמה -] בהקדמתו לספרו שב שמעתתא (ד"ה יראת ה' היא אוצרו) לפרש שם מאמר חז"ל (ב"ב דף קמ"א ע"א) בת תחילה סימן יפה לבנים, עפי"מ דאיתא בווה"ק (ווה"ק ח"א בהשמטות דף רנ"א ע"ב) דהיראה היא בחי' 'בת' והתורה קרוי 'בן', וזהו בת תחילה היינו שצריך שתהיה יראתו קודמת לחכמתו, כי רק על ידי היראה תורתו מתקיימת. ופירש שם גם הכתוב (דברים לב, יט) וירא ה' וינעץ מכעס בניו ובנותיו, היינו מה שמקדימין בן לבת, שאם אין יראתו קודמת לחכמתו רק להפך, אזי ח"ו 'ירא ה' וינאץ', ואז 'ויאמר וגו' ואראה מה אחריתם כי דור תהפוכות המה', שכיון שמהפכין הסדר לסוף לא תתקיים התורה בהם, וזהו 'בנים לא אמון בם', עכד"ק יעו"ש.

עפי"ז יפורש המדרש אנכי ה' אלוקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים, ותמהו בזה המפו' מפני מה לא אמר 'אשר בראתיך', שברא השי"ת עולם ומלואו והכל שלו. והתי' לזה הוא כי היה חפץ הקב"ה להורות שלקחת וקבלת התורה כשהאדם שקוע בערות הארץ הרי שהיא לא תצלת, כי תורה ועבירות אינם מתדבקים יחד ואין התורה מתקיימת, ולזה תחילה אשר הוצאתיך ורק אז היו יכולים לקבל התורה. ולזה הסמיכו חז"ל ואמרו זש"ה ואברהם זקן ב"א בימים היינו כנ"ל שהקדים ב' לא' בחי' יראתו קודמת לחכמתו, ואתיא כמ"ד בת היתה לאברהם בחי' יראה, שמדריגת אברהם הגדולה היתה שהיה ירא אלוקים, וזהו שבח אברהם אשר 'וה' ברך את אברהם בכל' שהיתה לו בת היא בחי' היראה כנ"ל.

בהאמור יפורש מאמר דוד המלך ע"ה אשרי האיש אשר לא הלך בעצת רשעים וכוודאי לא מיירי מאדם ריק אשר לא נכנס להיכל הישיבה מעולם והוא מסתובב תועה בדרכו לגמרי רח"ל, כי לא דברה תורה במתים, וכי אטו בשופטני עסקינן,

ואין המדובר כי אם במי שיושב ועוסק בתורה ונראה כלמדן, אולם אינו נוהר ואחר גמר לימודו הריהו מסובב ברחובות עיר מתוך הפקרות ופריקת עול ואינו עושה לעצמו כל גדר וסייג, ובאופן כזה לא ימלט שלא ישל ולא ישלוט בו יצר הרע, וכדאמרו חז"ל (במדב"ר י, ב) עין רואה ולב חומד וכו', כי מתוך כך יבוא לידי תקלה ומכשול.

ועל זה אמר אשרי האיש וגו' ובדרך חטאים לא עמד והיינו האיש אשר הוא נוהר שלא לילך בדרכים מחמת שאינו רוצה להכשל, ועושה לעצמו גדרים וסייגים, ואף ובמושב לצים לא ישב כי אינו מדבר עמם ושומר על פיו, שזהו העצה הראשונה לבוא לטהרה ולקדושה כמבואר בספה"ק, כי אם בתורת ה' חפצו שיודע שאם רוצים להשיג התורה הק' אינו מספיק רק ללמוד, אלא צריך גם והגית בו יומם ולילה, וכי אפשר ללמוד יומם ולילה ממש, והרי מוכרח האדם לאכול ולשתות ושאר צרכי הגוף והלא לא יתכן רק ללמוד [ורק צדיקים כמלאכים כמרן רביה"ק מצאנו זי"ע יכלו זאת, וכאשר אמר פעם שהוא לומד גם כשאוכל וכשישן], אכן יראת שמים הוא דבר השייך תמיד ואינו מפסיק ומסתיים, כל עוד נשמתו בו, בשכבו ובקומו תמיד אין לו לאדם להסיח דעתו וכמו שנא' 'שויתי ה' לנגדי תמיד'. וזהו והגית בו יומם ולילה היינו שיקדים יראה לתורה, ואז או והיה כעץ שתול על פלגי מים וגו' ועלהו לא יבול שלא יהיה כאילן ששרשיו מועטין אשר רוח קמעא באה ועוקרתו על פניו, ולא תשאר אצלו תורתו כי לא יהיה לה קיום, וכיון שלאוקמי גירסא סייעתא מן שמויא (מגילה דף ו' ע"ב), על כן רק מי שיש לו יראת שמים או אז 'ועלהו לא יבול', ובהיות והוא מקושר לתורה עד שנעשית חלק ממנו, זוכה וזוכר כל תלמודו, ותלמודו מתקיימת בידו.

- שרה אמנו חששה שיצחק אינו שלם ביראה ומכך נסתלקה -

עפי"ז אפ"ל בביאור מיתת שרה, דכאשר שמעה שרה שיצחק בנה נלקח לעקידה, הרי שנתמלאה שמחה גדולה עד מאוד, והיה זה כיום טוב בשבילה, על שזכתה להביא בן כזה לעולם, שיהיה עולה תמימה להקב"ה אשר צוה לשוחטו לפניו. אכן

יקבל כל אחד ואחד. וזהו בחי' 'בחכמה פותח שערים' שאם חפץ האדם להבין ולהשכיל בחכמת התורה, אזי הקב"ה פותח לו שערי תשובה ומקבלו באהבה באשר הוא מלך מוחל וסולח.

יהי ה' אלוקינו עמנו כאשר היה עם אבותינו אל יעזבנו ואל יטשנו, להטות לכבנו אליו, שתחילה יטה לכבנו אליו ויהיה לנו לב נקי וזך, ואח"כ 'ללכת בכל דרכיו', היינו לעסוק בתורה הק', דתורה איקרי דרך (קידושין דף ב' ע"ב) ככתוב (שמות יח, כ) והודעת להם את הדרך ילכו בה, שיהיה לכה"פ יראתו קודמת לחכמתו.

י"ה זכות אבות יגן עלינו שנוכל לקבל עלינו עול מלכות שמים באמת ללמוד וללמד לשמור ולעשות, והאר עינינו בתורתך ודבק לבנו במצוותיך, ויחד לכבנו לאהבה וליראה את שמך, שכך יהיה לנו חלק ונחלה בתורה הק', ובאופן כזה תגן עלינו התורה כי עומדות היו גלגלינו בשערך ירושלים בשביל שערי ירושלים שהיו עוסקים בתורה, ודייקא שערי 'ירושלים' דאי' במדרש (ב"ר נו, י) שהוא מלשון 'ירא שלם', ואמרו חז"ל (שם) אברהם קראו יראה. ויורמו עוד בפסוק (ישעי' ב, ג) כי מציון תצא תורה אימתי כשודבר ה' מירושלים היינו שמקדים יראה שרק אז יזכה לתורת אמת, והתורה הק' תשמור ותגן עליו, ויקויים אמרם ז"ל (ראה רש"י בראשית לו, א) ניצוץ אחד יוצא מבית יוסף ושורף ומכלה כל הקליפות, וכשבני ישראל צריכים וזקוקים לשמירה דלעילא ואין לנו להשען אלא על אבינו שבשמים, כשרואים דם ישראל נשפך כמים בלא סוף, הרי שאין לנו עצה אחרת זולת לנו ונשובה אל ה', ובוודאי שיש ריבוי של תורה אכן חסר החיזוק בנקודה זו של יראת שמים, ועל כן צריך להגביר זאת עד מאוד, ואו אז יהיה 'והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה' (עובדיה א, יח), וניצוץ אחד יוצא מבית יעקב עמוד התורה ושורף ומכלה כל הקליפות לעקור כוחם ולכלותם כהגע.

יעזור השי"ת, שומר ישראל שמור שארית ישראל וישמור השי"ת את כל בני ישראל בכל מקום שהם ובכל מקומות מושבותיהם די בכל אתר ואתר בשמירה דלעילא, ולא ירעו ולא ישחיתו בכל הר קדשי, ונזכה לקבל עלינו עול מלכות שמים באמת, ועל ידי זה נזכה לגאולה השלימה, שיהא ששון

כשבאו ואמרו לה שלא נשחט, שוב נתייראה מי יודע איזה מום יש בו אשר לכן לא נרצה, וכמו שנא' (ויקרא כב, כה) מום בו לא ירצו, ומסתמא בא איזה מחשבה רעה ליצחק שנחשב לו כפגם וחטא, כי הלא כל אחד ואחד יש לו בחירה חפשית, ועל כן נדחה מן הקדושה עד שלא היה ראוי יותר להיות לקרבן עולה לפני השי"ת, וכיון שלא נשחט לבסוף היה זה ראייה בעבורה שנכשל בעבירה, ועל זה היה ליבה דאב ודווה עליה ולא יכלה לשאת צער זה. וזהו שכששמעה ש'כמעט שלא נשחט' לכן פרחת נשמתה, כי אמרה מה לי ולבן כזה, וכמו שאמר החכם מכל אדם (משלי י, א) בן חכם ישמח אב ובן כסיל תוגת אמו.

וע"ז הביאו במדרש הפסוק יודע ה' ימי תמימים שהעיקר אינו לימוד התורה ואף לא קיום המצוות לבד כאמור, כי בלי יראת שמים הרי זה כמצות אנשים מלומדה, ואם יעשה ויקיים מצוות התורה רק מאחר וכולם עושים כן, וכיון שהוא חלק מן הציבור על כן גם הוא עושה, הרי שאין לזה כמעט ערך ושוויות, כיון שרחמנא ליבא בעי (סנהדרין דף ק"ו ע"ב), שיהיה לו לאדם לב טהור מלא ביראת שמים. וזהו 'יודע ה' ימי תמימים', וכשיש לו לאדם יראת שמים, או אז ונחלתם היינו התורה הק' וכדמצינו במדרש (ראה מכילתא דרבי ישמעאל, פר' השירה אות י) דתורה איקרי נחלה, לעולם תהיה, שרק כשמקדים יראת שמים תחילה שהוא העיקר בחי' 'תמים תהיה' או אז 'ונחלתם לעולם תהיה'. וכאמור מזה נתייראה שרה שמא חסר לו ליצחק בבחי' יראת שמים, עד שמגודל צערה לא יכלה שאת ונסתלקה.

ענין זה למדנו בפרשתן, כי אף שרחוקים אנו עד מאוד ממדרגת האבות הק', אכן כבר אמרו חז"ל (תנא דבי אליהו רבה, פרק כה) חייב כל אדם לומר מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי, ולכה"פ להשיג אף משהו דמשהו, והעיקר לידע כי תכלית תורה תשובה ומעשים טובים, שזה נאמר לכל אחד ואחד בכל דור ודור מנער ועד זקן, ועל כן יש לו לאדם לראות לכה"פ להרהר בתשובה ולקבל עליו קבלות טובות לפני הלימוד, בחרטה על העבר מאי דהוה הוה מכאן ולהלן חושבנא, והבוכ"ע אשר הוא אבינו אב הרחמן

יתן השי"ת לכל בני ישראל בני חיי ומזוני רויחי, רפואות וישועות, ונגאל בקרוב בגאולה השלימה במהרה בימינו אמן.

ושמחה ישיגו ונס יגון ואנחה, ליהודים היתה אורה ושמחה (אסתר ח, טז) אורה זו תורה (מגילה דף ט"ז ע"ב), ויהא אורה ושמחה בכל בתי ישראל.

מוצש"ק

אחר תפילת ערבית ניגש הגה"צ אב"ד קהלתנו הק' בארה"ב וראש הישיבה שליט"א לקבל ברכת פרידה, לקראת נסיעתו לכמה שבועות לשהות בקרב בני קהלתנו הק' בארה"ב.

יום ראשון פר' תולדות כ"ג מרחשון

בערב קיבל מרן שליט"א קהל מבעלי השמחה בשבוע הבעל"ט. בין הנכנסים היו הרה"ג רבי שלום אוברלנדר מקרית הבעש"ט חתן חדב"נ כ"ק הגה"צ גאב"ד קרית הבעש"ט שליט"א, עם בנו החתן מורנו יקותיאל יהודה נ"י, לקראת שמחת החתונה בשעטומ"צ בשבוע הבעל"ט.

כן נכנס הרה"ג רבי שמואל זנוויל דייטש שליט"א חתן חדב"נ כ"ק הגה"צ גאב"ד קרית צאנז ירושלים שליט"א, עם בנו החתן יקותיאל יהודה נ"י, והמחותן הרה"ג ר' יהודה משה דנציגר שליט"א ראש כולל אלכסנדר בב"ב, לקראת שמחת החתונה בשעטומ"צ בשבוע הבעל"ט.

יום שני פר' תולדות כ"ד מרחשון

בצהרים ערך מרן שליט"א שמחת שבע ברכות לכבוד הנגיד הרה"ח ר' מנחם מענדל רייך הי"ו מקרית הבעש"ט, בן הרה"ג רבי בן ציון שליט"א נאמן בית רבוה"ק, בשמחת נישואי בנו החתן החבר יחזקאל נ"י עם נכדת כ"ק האדמו"ר מטאלנא שליט"א בת לבנו הרה"צ רבי דוד מרדכי וינברג שליט"א. לשמחת השבע ברכות נקראו בני ונכדי כ"ק מרן שליט"א, וכן ממשפחת החתן והכלה.

אחר תפילת מנחה נכנס מרן שליט"א לקליינע זאל שבביתו נאו"ק להשתתף בשמחת השבע ברכות, מרן שליט"א ערך שולחן לחיים ונטל ידיו לסעודה. במהלך השמחה הנעימו חבר המשוררים דחצר קדשנו בכלי שיר וזמר.

במהלך הסעודה כיבד מרן שליט"א את בנו הגה"צ אב"ד קרית צאנז טבריה שליט"א לשאת דברים לכבוד השמחה, כשבדבריו האריך מהנלמד בפרשתן ובפר' חיי אודות הקדמת התפילה לפני עת הישועה, והענין להתפלל מתחילה על כל דבר ודבר שיהיה לאחר זמן. כן הרחיב במעלת יום השבע ברכות האחרון שהוא כיום החתונה כנודע, והוא נעילת ימי המשתה, וזכה חתן דנן נ"י שיערך השמחה במעונו ובצל קדשו של כ"ק מרן שליט"א.

בהמשך דבריו שיבח את גודל מעשי החסד של בעל

השמחה ר' מענדל הי"ו וב"ב, אשר ביתו פתוח לכל שבוירי הלב הדלים והנצרכים, ומהווה וידוע כבית של צדקה וחסד לכל אחד ואחד בסבר ובמאור פנים. ולא בכדי זכה לברכת 'דור ישרים יבורך' בנין וחתנין ת"ח. את דבריו סיים בברכה למחותנים ולסבים שליט"א שיזכו לראות רוב נחת מכל יוצ"ח, ולשמוח יחדיו עדי נזכה לגאולה השלימה בב"א.

לאחמ"כ כיבד מרן שליט"א את הסב הרה"ג רבי בן ציון רייך שליט"א נאמן בית רבוה"ק לשאת מדברותיו.

כן השמיע כ"ק מרן שליט"א מדברות קדשו, וזהו תוכנם: בתוה"ק בפרשתן (בראשית כה, יט) ואלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק וגו'. וברש"י יעקב ועשיו האמורים בפרשה. והתמיהה נודעת דמה בעי רש"י לומר בזה.

והרהרתי לפרש בזה, עפ"י מה שזכרתי כעת ביושבי כאן מה ששמעתי זה כבר למעלה מס' שנים מאת הרב ראביצקי זצ"ל - שהיה מבני ליטא והתגורר כאן בקרית צאנז (והשתתף בשיעורים הכללים שהיה מרן אאדמו"ר ז"ע מוסר לבני הישיבה אחת בשבוע) והוא היה תלמיד חכם גדול, ואף מרן אאדמו"ר ז"ע היה קם לכבודו כשהיה נכנס אליו, - ובילדותי שמעתי ממנו דרשה שנשא בהזדמנות אחת, ותו"ד היו ע"ד מה דאיתא בגמ' ריש מס' ב"ק (דף ב' ע"א).

אבות מכלל דאיכא תולדות וכו', גבי שבת תנן וכו', תולדותיהן כיוצא בהן. וגבי טומאה תולדותיהן לאו כיוצ"ב, ואמנם בנויקין מסקינן בגמ' (דף ג' ע"ב) דאית בהו כיוצא בהן ואית דלאו כיוצא בהן, יעו"ש. וביאר באופן נפלא החילוק בין הני דברים מפני מה בשבת תולדותיהן כיוצא בהן ובטומאה לאו כיוצא בהן.

דהנה יש ב' בחינות במה שנקרא 'תולדות', דישי בחי' אב ובנו, שנתן השי"ת זרע לאדם, ואז אם זוכה הרי שבסייעתא דשמיא מגדלו ומחנכו כראוי ורווה הימנו רוב נחת, ופעמים שאין הבן מתגדל כאשר ייחלו וקיוו. אכן ישנו עוד סוג של 'תולדות', שאינו באופן גופני כאב ובנו, כי אם כתולדה רוחני ושכלי, וכעין בחי' הרב ותלמידו, שגם זה נקרא בחי' אב ובן,

וכדדרשו חז"ל (ספרי ואתחנן, לד) בפסוק (דברים ו, ז) ושננתם לבניך אלו התלמידים, שאף שאינו אביו בפועל אכן כיון שקנה ממנו תורה וחכמה הרי זה בבחי' תולדה. ובסוג הראשון שייך לומר ב' העניינים הן 'תולדותיהן כיוצא בהן', שהבן הולך בדרכי אביו כראוי, ויש גם בחי' תולדותיהן לאו כיוצא בהן, כשהאב גדול ורם וראשו מגיע השמימה, אכן בנו נפל רחוק ואינו צועד בדרכו.

ופירש בזה החילוק בין שבת לטומאה, דהנה ל"ט אבות מלאכות ותולדותיהן אין להם שייכות ביניהם, ונקרא תולדה רק משום שדינו שווה לדין האב, ולזה בשבת תולדותיהן כיוצא בהם, מאחר וכל השייכות בין האב לתולדה נלמד על ידי היקש שכלי, הרי שדינם שווה. לא כן דיני טומאה שהתולדות הוא רק מחמת הנגיעה, דמשום שנגע לאב הטומאה על כן נעשה התולדה ראשון לטומאה וכן הלאה, ועל כן בטומאה הדין הוא דתולדותיהן לאו כיוצא בהן, דכיון שכל שייכות התולדה לאב הוא רק על ידי נגיעה בלא היקש שכלי על כן אין התולדות שווים ולא כיוצא בהם.

ולזה הקשו בגמ' אבות נזיקין תולדותיהן כיוצא בהן או או לאו כיוצא בהן, רצ"ל אי אמרינן דכל הדין דהזיק שור והזיק בור הוי משום דדינו דומה לאב ונלמד ממנו או לאו. ולזה אמר יש מהן כיוצא בהן היינו כשהדין שווה לדין האב והוא כשהדבר נלמד בהיקש שכלי הרי שאז דינם שווה לגמרי, משא"כ באופן שכל הדמיון הוא רק משום שנגע, והיינו בחצי נזק צרורות שכל ההזיק נובע מכח הנגיעה על ידי שבעטה השור באבנים ועל ידי כך באו לידי הזיק, או אז כיון שהוא בלא שכל ודעת שוב תולדותיהן לאו כיוצא בהן, ע"כ שמעתי מהרב הנ"ל, ודפח"ת.

והנה ידוע הפלוגתא בענין נוסח הברכה בתפילת ראש השנה, אם לומר ועקידת יצחק לזרעו היום ברחמים תזכור, כנוסח שלנו, או ועקידת יצחק לזרעו של יעקב היום ברחמים תזכור, והדבר תלוי אם עשו הרשע הוא בכלל זרע יצחק או לא, דאם אינו בכלל אזי אין צריכים לומר לזרעו של יעקב, כי הלא רק יעקב לבדו הוא זרע יצחק, אבל אם גם עשו נחשב כזרע יצחק, אזי צריכים לפרש ולומר לזרעו של יעקב

דייקא. והמחבר כתב (שו"ע אורח חיים תקצא, ז) וז"ל, ועקידת יצחק היום לזרעו תזכור, כך היא הנוסחא המפורסמת, והמדקדק לומר לזרע יעקב תזכור, משנה ממטבע שטבעו חכמים בברכות ואינו אלא טועה עכ"ל. ואולם דעת המהרי"ל (הלכות תפילת מנחה ליו"כ) היא שאפשר לומר לזרעו של יעקב, וכן דעת השואל בשו"ת מהרי"ט (ח"ב אורח חיים, סימן ו), וכן בט"ז (אורח חיים שם, ס"ק ג).

והמגן אברהם (שם, ס"ק ז) הביא בשם הריב"ש (שו"ת הריב"ש, סימן לח) דהמדקדק לומר לזרע יעקב, בחששו שאם יאמר לזרעו לבד אזי יהיה עשו בכלל, הריהו טועה, שהרי שנינו (נדרים דף ל"א ע"א) האומר קונם מזרע אברהם מותר באומות שנאמר (בראשית כב, יב) כי ביצחק יקרא לך זרע, ביצחק ולא כל יצחק, ועשו אינו בכלל. והקשה עליו, דהפסוק הזה נאמר לאברהם אבינו, ואולי רק לגבי אברהם אין עשו נחשב לזרעו, אבל לא מצינו שאינו נחשב לזרעו של יצחק, והנודר מזרע יצחק אסור בעשו. ותירץ דמדקאמר רחמנא ליצחק (בראשית כו, ג) לזרעך אתן את כל הארצות האל, ולעשו לא נתן, ש"מ אין עשו בכלל, וכן איתא בירושלמי בנדרים (פרק ג, הלכה ח). אך עדיין קשה דהא נתן לעשו קניני קניזי קדמוני כמ"ש רש"י (דברים ב, ה), ותירץ דאין זה ירושה ממש כמו בבני לזמ עיי"ש.

ולפי"ז הרהרתי די"ל דזה שבא רש"י לפרש, דהנה כאמור הגם שיעקב ועשיו נולדו ליצחק ורבקה, מכל מקום מאחר וגבי עשיו לא היה זה גם תולדה שכלי שיוולד בו גם המידות הטובות וההנהגות הישרות, ולא נטל עשיו עמו גם פנימיותם של האב והאם, הרי שבאופן כזה דהוא רק על ידי מגע, הוי תולדותיהן לאו כיוצא בהם, ככתולדות הטומאה.

וזהו שפירש רש"י, ואלה תולדות יצחק בן אברהם יעקב ועשיו האמורים בפרשה, שממה שנאמר בפרשה תולדות יעקב ועשיו, והנה רק יעקב מתייחס אחר יצחק ולא עשיו, מזה יבין האדם כי אברהם הוליד את יצחק, ורק ביצחק יקרא לך זרע ולא כל יצחק, כי רק מי שהוא תולדה גם בענין הרוחני הוא שמתייחס אחריהם, ואמנם מי שלא צעד בדרכם ואדרבה נתרחק יותר הרי שהגם שהמה תולדה בבחי' מגע מכל מקום לא יתייחסו אחריהם.

כי הלא ב' דברים אלו סותרים הם זה לזה, ובמקום שהכל סובב סביב הבל ורעות רוח ממון והבלי העולם הזה, הרי שלא יתכן שיגדלו שם בנים תלמידי חכמים, ורק במקום שהבית בנוי על עסק התורה ואהבת תורה, שם מתקיים אמרם ז"ל (שבת דף כ"ג ע"א) האי מאן דרחים רבנן הוו ליה בנין רבנן, דמוקיר רבנן הוו ליה חתנין רבנן.

עובדא הוי אצל הרה"ק מהרי"א מזידיטשוב זי"ע שפעם אחת בשעת אמירת תורה בסעודה שלישית הכנים בלב השומעים כ"כ הרהורי תשובה ומיאום עניני עוה"ז, עד שלמחרת לא באו האורחים שבאו על ש"ק ליטול ברכת פרידה, כשראה הרה"ק כן שאל מה זה שאין נוסעים האורחים לדרכם, הלך ושאל את האורחים והשיבו הן אתמול המאים רבינו כ"כ את כל עניני גשמויות עד שאנו בושים לשוב להתעסק בהבלים אלו ומוטב נשאר כאן בביהמ"ד לחסות בצל השכינה, כששמע הרה"ק דבריהם שחק ואמר כי מעשה כעין זה היה אצל רבו הק' הרה"ק הרמ"מ מרימינוב זי"ע, וציוה לאמור לאורחים שבת לחוד וימי החול לחוד, זה היה אתמול בעת רעוא דרעוין אבל עתה ילכו לבתיהם לשלום ויצליחו בעסקיהם, ע"כ העובדא.

כן הוה עובדא כעין זה אצל רביה"ק מרן הדברי חיים זי"ע, שאחד רצה להשתמט מרגילותו לסייע ולתמוך בעשיית צדקה וחסד עם נצרכים מישראל, בתואנה שחפץ הוא לעסוק בתורה וחושש משום ביטול תורה, ואמר לו מרנא הדברי חיים זי"ע כעין הנ"ל. והענין כי כשם שבכל מלכות ישנם את משרתי הצבא, אשר מחולקים איש איש לפלוגותיו, ומי שמשרת במקום אחד אסור לו לילך מעצמו לשרת במקום אחר, כמו כן בעבודת הבורא ית"ש אסור לו לאדם להזניח את שלו ולילך מעצמו למקום אחר, ותפקידו של מי שנתברך מן השמים בממון להרבות במעשה הצדקה והחסד.

ואכן אצל המחותן ר' מענדל הי"ו אשר ב"ה זכה למתנה מן השמים שיהיה לו 'לב טוב' ולב רחום וחנון, וביודעי ומכירי כי אצל רבים הוא המקום הראשון אשר פונים אליו לבקשת עזרה, וזהו הן אצל מוסדות התורה והחוקת התורה, והן לשאר עמא

אצל המחותן דנן ר' מענדל הי"ו אפשר לומר שהוא צועד בדרכי אבותיו הטובים ותולדותיהן כיוצא בהן, כי יש שעדיין זוכרים את זקינו ר' יחזקאל ע"ה אשר שימש כבעל תפילה אצל מרן אאדמו"ר זי"ע, ומהרגע הראשון אשר הכיר את כ"ק מרן אאדמו"ר זי"ע דבק בו ונתקשר אליו בקשר של קיימא וקשר אהבה, והלך אחריו במסירות נפש ממש. עליו ניתן להליץ ולומר 'איש חסיד היה בלי מזון ומחיה', כי גם כשלא היה לו פרנסה וממון היה 'איש חסיד' כפשוטו. וגם בנו אחריו ר' שמואל ע"ה אשר עליו אפשר לומר הפסוק (ירמ' ב, ז) זכרתי לך חסד נעורך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה, כאשר במסירות נפש בפועל ממש עלה לכאן לקרית צאנו מאמריקה, שם היה לו פרנסה מכובדת וכו', ובשנת תש"כ הלך אחר מרן אאדמו"ר זי"ע והגיע הנה לסייע לבנות ולהקים את קרית צאנו, ובשנים ההם היה מקום זה כמדבר שממה. ובוודאי שכל אלו העניינים אשר באו בקושי בכלל ובפרט, נחרטו ונרשמו בשמים ממעל, ושכרם הטוב בוודאי ישולם ומשולם מן השמים. ואף שר' שמואל ע"ה לא היה אז עתיד בנכסי ובממוני מכל מקום היה לו לב טוב שעמד לסייע לכל איש מישראל, ובפרט לשבורי לבב לסייעם ולתמכם בכל מה דאפשר. ובוודאי שבזכות זה זכה להקים ולהעמיד דורות מאירים וחשובים. ובנו אחריו להבחל"ח רבי בן ציון שליט"א אשר פסול אני להעיד עליו, דאוהב פסול לעדות (ראה סנהדרין דף כ"ז ע"ב), אכן אין צריך לעדותי אחר שכל אחד יודע ומכיר במעלותיו.

וכאמור אף ר' מענדל הי"ו צועד בדרכים אלו, כשבחי' 'לב טוב' זה עבר בירושה מדור לדור, כאשר עינינו רואות, וכשהשי"ת רואה כי האדם אשר הופקד אצלו הממון הוא איש נאמן, שיודע כדת מה לעשות עם מה שנותנים לו, הרי שמן השמים נותנים לו הצלחה וברכה יותר ויותר.

זכה ר' מענדל הי"ו ב"ה לבנין וחתנין רבנן שיושבים ולומדים בהתמדה, וכאשר רואים כי עיקר הבית הבנים והחתנים עמלים בתורה הרי זה אות וסימן כי אין העיקר בבית זה הכסף ועניני הגשמויות,

מפרכס לצאת (ב"ר סג, ו), ובוודאי זה היה דרכו גם אחר כך, וקיימא לן (חולין דף ד' ע"ב) דמומר לעבודה זרה, הוא מומר לכל התורה כולה וכעכו"ם יחשב, אם כן איך אכל יצחק משחיטתו, הלא אפילו אם שחט כהוגן שחיטתו נבלה, וכבר ידענו (ויק"ר ב, י) כי האבות קיימו כל התורה כולה. ואין לומר דהיינו מפני שהיה סובר שהוא צדיק, דאכתי איך הניחו הקב"ה לאכול מזבח, הלא קיימא לן (חולין דף ה' ע"ב) אפילו בהמתן של צדיקים אין הקב"ה מביא תקלה על ידן, צדיקים עצמן לא כל שכן.

ותי' על פי המבואר במדרש איכה (ראה איכ"ר א, ד) באנשי ירושלים מה שהכירו באכילתם הבשר, דמבואר מזה שהיו יכולים להכיר מהות השוחט באכילת הבשר, ובוודאי ליצחק כל רז לא אניס ליה, וגם קבל מאברהם כל החכמה שהיו כליותיו נובעין לו חכמה (ב"ר סא, ב), ואכן גם עשו ידע שיצחק לא יבא לידי תקלה על ידו, ולא יאכל משחיטתו, וגם שיכיר במהותו על ידי זה, ולזה התחכם הרשע בכל מה שצד לאביו, הביא ליעקב שישחוט לצורך אביו, ויעקב עשה זאת בשביל כבוד אביו אף שלא ידע אביו.

והנה יעקב בשחיטתו תיקן הרבה מאד, לפי שהיה איש תם, היינו השלם הגמור בכל השלמות ויכול לתקן בכל המדריות, וגם יושב אוהלים אהלו של שם ועבר וידע כל הסודות והרוזין והכוונות. והנה עשו הביא את זה לאביו, והכיר אביו באכילתו כי השוחט הוא צדיק גדול מאד, וחשב שהוא בעצמו שחטו, על כן חשבו לצדיק גדול מאד והצנע לכת, שמראה עצמו כאיש שדה והוא גדול ואיש אלקים.

וז"ש ויאהב יצחק את עשו כי ציד בפיו לרמאות רוחו, והפשוט והדרש אחד, ועכשיו מפרש איך היה, ויהי עשו איש שדה איש יודע ציד כפשוטו וגם כמדרשו, על ידי מה, על ידי ויעקב איש תם יושב אהלים שהוא היה הזוכה לו כמ"ש. ואמנם כשנכנס יעקב והגיש לו המטעמים אשר הכין או אז נתגלה לו כל הדבר הזה שגם עד עתה כל מה שהגיש לו עשיו היו משחיטתו של יעקב, יעו"ש באריכות דבה"ק.

ובגוף הדבר מה שאהב יצחק את עשיו, שכבר תמהו בזה רבים איך היה עשו כל כך חכם להרע לרמאות את אביו החכם האמיתי, י"ל דהנה אמרו

דבר, אשר רבים יש שבורי לבב או שלשעה נצרכים הם לעזר וסיוע, והוא בלבו הרחום אינו עומד מנגד ומפזר מהונו לצדקה.

יעזור השי"ת ומצוה גוררת מצוה שיוכל להרבות עוד ועוד במעשי הצדקה והחסד למען בני ישראל, לכבוד התורה ולכבוד שמים, ובוודאי יעמוד לזכותו כל הברכות לעד ולנצח נצחים.

הברכה היא לחתן הי"ו שיזכה לקיים הכתוב (תהלים כז, ד) שבתני בבית ה' כל ימי חיי, ועיקר לימוד התורה הוא כנודע דייקא אחר הנישואין, ובפרט שזכה להכנס לבית קדוש כזה, שבוודאי יוכל להתעלות יותר ויותר. ואם כי אינו שייך כל כך לעסוק בתורה יומם ולילה ממש, וכפי שהיה אצל מרן רביה"ק מרן הדברי חיים זי"ע שאשה אחת הגידה לו על בנה שעוסק בתורה יומם ולילה, והתבטא מרנא הדברי חיים זי"ע, וכי לומד יומם ולילה הכי בשעה שאוכל ויושן ג"כ לומד, עלי אפשר לומר שאני לומד תורה יומם ולילה. אמנם בוודאי בשאר שעות היום יזכה לישב ולעסוק בתורה כראוי, ויהיו אצלו משולבים ומאוחדים תורת חיים ואהבת חסד. ויזכה לבנות בית מלא אורה, ויצאו ממנו דורות ישרים ומבורכים.

כן אברך לסבים החשובים שליט"א המסובים כאן, שיזכו להשתתף עוד בהרבה שמחות אצל צאצאיהם מתוך בריות גופא לאורך ימים ושנים טובות דשנים ורעננים. והעיקר שנוכה לשמחה האמיתית בקיום היעוד (עפ"י ישעי' סב, ה) כמשוש חתן על כלה ישיש עליך אלוקיך, ויהיה מנוחה ושמחה אור ליהודים, בישועת ה' בגאולה השלימה במהרה בימינו אמן.

◆ בספה"ק ישמח משה בפרשתן כתב דבר נפלא, במה שנא' (בראשית כה, כח) ויאהב יצחק את עשו כי ציד בפיו, פשוטו כתרנומו ארי מצידיה הוי אכיל, דהנה לכאור' הלא מבואר במסכת קדושין (דף י"ח ע"א) דעשו מומר היה, בהא דמשני ישראל מומר שאני עיין שם, ועובד עבודה זרה היה, דהרי בעודו במעי אמו כשהיתה עוברת על בתי עבודה זרה היה

מרן שליט"א: תפילת מוסף בראש השנה ויום כיפור. האדמו"ר מויזניץ: גם אתה הראת בשמחת תורה? **מרן שליט"א:** בהושענא רבה ושמחת תורה התפללו כל התפילות לפני העמוד, 'פון אדון עולם ביז אדון עולם'. האדמו"ר מויזניץ: בצאנז גם תקעו בהושענא רבה בין ההקפות.

בצאנז אומרים 'משבחים ואומרים' או 'ברוך יאמרו'? **מרן שליט"א:** 'ברוך יאמרו'.

האדמו"ר מויזניץ: ואין הבדל בין התפילות?

מרן שליט"א: בכל התפילות אומרים 'ברוך יאמרו'. בימים הקדושים היה פעמים שאמר מרן אדמו"ר 'משבחים ואומרים', אבל לא היה בזה קביעות.

האדמו"ר מויזניץ: מהיכן לקח זאת לומר 'ברוך יאמרו'? **מרן שליט"א:** הוא התפלל בסידור בארדיטשוב, והנוסח שם הוא נוסח אשכנז ברובו, ושם כתוב 'ברוך יאמרו'.

האדמו"ר מויזניץ: אצלינו אומרים בשחרית 'משבחים ואומרים' ובמוסף בשבת ויו"ט אומרים 'ברוך יאמרו', ובטשערנאביל להיפך.

כ"ק האדמו"ר מספינקא זצ"ל היה פעם על שבת אצל זקני האמרי חיים זצ"ל, עוד לפני המלחמה, וכבדו אותו לגשת למוסף, וניגש ואמר 'משבחים ואומרים', ואחרי התפילה ניגש אליו איזה יהודי מודרני וגער בו ואמר שעשה חילול השם בכך... ושנים הרבה אחרי כן, שוב היה פעם האדמו"ר מספינקא אצל זקני האמרי חיים, ושוב שלחו אותו לגשת למוסף, וזקני אמר לו בבת שחוק שלא יעשה שוב חילול השם... והנוכחים שם לא הבינו הכוונה, וסיפר להם זקני מה שאירע אז בשעתו, והוסיף ואמר, זה נקרא חילול השם, אבל איך שאותו יהודי היה לבוש זה לא היה 'חילול השם'...

מרן שליט"א: מרן אדמו"ר זי"ע סיפר מה שסח לו הגה"ק אבד"ק נאסויד זצ"ל, שפעם היה בעיר בוקרסט ביום השבת והיה עטור בשטריימל לראשו, וניגש אליו יהודי מאנשי המקום והוכיחו על כך, באמרו דכאן בעיר זהו חילול השם לילך ברחוב עם שטריימל. שאל אותו הרב מנאסויד, אם זה נקרא חילול השם מה איפוא נחשב בעיניכם לקידוש השם. והשיב דזה מקרוב נולד אצל שכנו בן זכר והלה כיבד את הכומר בסנדקאות, וזה היה קידוש השם...

האדמו"ר מויזניץ: מתי היה אביכם אצל זקני האמרי חיים כשחיפש מקום להקים את קרית צאנז?

מרן שליט"א: בפעמים הראשונות שהיה בארץ ישראל... האדמו"ר מויזניץ: המעשה בוודאי ידוע...

מרן שליט"א: מרן אדמו"ר זי"ע בעצמו סיפר זאת מתוך התפעלות ממדת עין טובה... שהציע לו לרכוש את השטח בסמוך לשיכון ויזניץ.

האדמו"ר מויזניץ: הרה"ח ר' מנחם אליעזר מוזס סיפר לי, שכאשר חלה פעם זקני האמרי חיים זצ"ל, נסע לקרית צאנז להזכירו לברכה אצל אביכם מרן זי"ע, ובתוך הדברים אמר שכנראה פגעה בו עין הרע ושעשו לו לחש נגד עין הרע. אולם אביכם מרן זי"ע

חז"ל 'עתיד חזיר להטהר' (ראה ריטב"א קידושין דף מ"ט ע"ב בשם בעלי אגדה; תורת המנחה לר' יעקב סקלי תלמיד הרשב"א פר' ראה, דרשה ס"ט; ובשלה"ק, תולדות ארם בית דוד, אות קמ"א; בני יששכר מאמרי אדר, מאמר ז, אות ב).

וביארנו בספה"ק דחזיר קאי על עשיו הרשע שעלו נאמר (תהלים פו, ד) יכרסמנה חזיר מיער (ראה ב"ר סה, א; ועי' רשב"ם פסחים דף קי"ח ע"ב ד"ה בין הקנים דחזיר זו אדום), וזהו שעתיד חזיר היינו עשיו הוא אדום. להטהר לעתיד לבוא ויבוא על תיקונו בשלימות. ולפי"ז יתבאר, דיצחק אבינו היה צופה למרחוק, ויראה כי לבסוף יבוא עשיו על תיקונו, ועל כן אהב אותו כבר עתה ואף היה חפץ לברכו.

בברכת המזון על הכוס כיבד מרן שליט"א את הסב הנגיד הרה"ח ר' אליעזר ליפשיץ מאנטווערפן, בשש ברכות את הסב הגאון רבי בן ציון שליט"א, אחריתא - בירך מרן שליט"א.

אחר חלוקת כוס של ברכה לכל המשתתפים, קם מרן שליט"א לריקוד של שמחה עם החתן והמחותנים משך זמן. והגיש המחותן שליט"א את הספר 'בחקותיך אשתעשע' שיעורי סוגיות מאביו כ"ק האדמו"ר מטאלנא שליט"א עמ"ס קידושין וכתובות. ונכנס מרן שליט"א לביתו.

יום שלישי פר' תולדות כ"ה מרחשון

בערב הגיע מרן שליט"א לביקור אצל כ"ק האדמו"ר מויזניץ שליט"א השוהה למנוחה ולרפואה בסמיכות לקרית צאנז, וזהו תוכן השיחה: **האדמו"ר מויזניץ:** שלום עליכם... אינני יכול במצבי לתת כעת 'שלום' עם ה'יד, מ'פארלאזט זיך אויפן מויל... וציין את המשב"ק הרה"ח ר' זאב דוב דייטש הי"ו, על סיועו בכל הנצרך.

והתעניין בשלומו של **מרן שליט"א:** הרי גם עברתם איזה 'פעקל' לאחרונה... והתעניין בפרוטרוט מה שאירע בשבת קודש ובמצב כעת עם הרפואות וכו'. **מרן שליט"א:** ב"ה, אם אני כבר יכול לילך ולבא, זה כבר טוב...

האדמו"ר מויזניץ: אני יודע שבצאנז ובסיגוט התפללו הרבי"ס מנחה של ערב שבת לפני העמוד... **מרן שליט"א:** כן נוהגים, ואולי המנהג הוא כך בעוד מקומות. **האדמו"ר מויזניץ:** מלבד זה התפללו עוד תפילות בשבת לפני העמוד?

מרן שליט"א: בשבת ראש חודש התפלל מרן אדמו"ר זי"ע גם מוסף, וכן בשבת שקלים ובשבת החודש שאז אומרים הפיוטים של יוצרות.

האדמו"ר מויזניץ: אבל בראש השנה התפללו לפני העמוד...

מראפשיץ שלא לזה נתכוון, ומיד החל למנות מאה פירושים על אותם המלים, וסיים מרן הדברי חיים ואמר: עד עשרים פירושים עוד הבנתי, אבל לא את היתר שהיו עמוקים מאד וגבוהים מהשגתי, וכי איך אני יכול לקרוא לו רבי...

בראפשיץ היו מדברים בסגנון כזה... הרה"ק מראפשיץ זי"ע היה משתעי בלשון חכמתא².

לעומת זאת, את העטרת צבי מזידיטשוב זי"ע כן היה קורא רבי, ואף שהיה אצלו רק פעמים ספורות. רואים זאת ביותר בהסכמה של מרן הדברי חיים לספר תולדות אברהם מהרה"ק רבי אברהם מאוליינוב זי"ע, שמתחילה יש את הסכמותיהם של הרה"ק מראפשיץ ושל העטרת צבי ועוד צדיקים, ומרן הדברי חיים כותב שכבר הסכימו הצדיקים הנ"ל, ועל העטרת צבי כותב 'רבינו' משא"כ על הרה"ק מראפשיץ.

האדמו"ר מויזניץ: אין לנו השגה בזה... אונז קענען נישט אריין גיין אין זייערע שייך...

מרן שליט"א: הרה"ק מראפשיץ לפני ההסתלקות הכה באצבע צרדה ואמר, עכשיו נתוודע לבעל דבר שאיני משלו...

האדמו"ר מויזניץ: הרה"ק מראפשיץ היה גם אצל הרבי ר' אלימלך...

מרן שליט"א: בתור אברך צעיר, אבל העיקר היה בלובלין. ידוע שכאשר רצה הרה"ק מראפשיץ לנסוע בפעם הראשונה אל הרבי ר' אלימלך, היו שהניאו אותו מזה בטענה שהרבי ר' אלימלך אינו מחבב ומקרב מיוחסים, וכיון שהוא מיוחס לא ימצא את מקומו שם. אבל הוא רצה לנסוע, ובכל הדרך הרה"ק בתשובה, וכשהגיע לשם נפל בבכי על יד הדלת, וכי מה הנני אשם שנולדתי מיוחס בן לאבי הקדוש ונצטר לזקניי הקדושים, האם בגלל זה לא יקבלו אותי כאן, והרי

הממדים". כך הוא מצביע על כל פינה ופינה ופורס בפני את התכנית המשורטטת ביד אדריכל נאמנה. מסתכל אני בפניו של מלוי בפה פעור כשכולי קשב. ניכר עליו כי הוא יודע את מלאכתו. נא להכיר: זהו מנהל העבודה בקרית צאנז ר' אברהם יהודה ורטוהיימר, אשר בעבר עסק בבניית שיכון ויזניץ בבני ברק. בחדרו הקטנטן משם הוא מפעיל את כל מכונת העבודה העניפה, מונחים ספרי גפ"ת בהם הוא משתמש בקבעו עתים לתורה. אכן כך חייב להיראות בסיסו של מנהל עבודה בישראל...

² אודות דרכו של הרה"ק מראפשיץ זי"ע להיות משתעי לישנא דחכמתא ובמילתא דבדיחותא, כתב הגה"ק המנחת אלעזר ממונקאטש זצ"ל (דברי תורה, מהדורא קמא, אות צז) וז"ל: כפי שידענו מרבותינו הקדושים ז"ל מדרכי תלמידי הבעש"ט זי"ע, אשר גם במילי דבדיחותא שלהם כוונתו תמיד סודות נוראות, כמו זקיני הגה"ק זי"ע מראפשיץ שהיה דרכו במילי דבדיחותא והסכימו כל הצדיקים, גם רבותיו זי"ע, כי עומק כוונתו עד אין חקר. ותלמידו מרן הגה"ק מצאנז זי"ע בעל דברי חיים אמר עליו, בעת שהיה אומר מורי הרב מראפשיץ מילתא דבדיחותא בעומק כונתו ויחודיו, רעשו השמים.

עוד על דרכו זו כתב הרה"ק רבי יצחק אייזיק מקאמאנא זי"ע בספרו "זהו חיי" (פרשת ויחי), וז"ל: כן ראיתי למורי רבה"ק רבי נפתלי, שבכל דבריו היו יחודים שכליות נפלאות, עד שהייתי מרעיד עליהם. פעם אחת עמדי מאחוריו ולא ראה אותי, והיה יושב בערב שבת קודש בעת שרצה לילך למקוה והיה מדבר עם הרבנית סיפורים, והבנתי שמדבר בכוונת רחיצת מים חמין במקוה, והייתי מרעיד איך יהיה זה בכח האנושי להלביש ענינים כאלו בסיפורי מעשיות ודיבורים, עכלה"ק.

ביטל את הדבר ואמר: מה לו ולעין רעה, אין זה יכול להיות, הרי נאמר טוב עין הוא יבורך... ואז סיפר לו את המעשה שזקני הציע לו לקנות השטח בסמיכות לשיכון ויזניץ.

גם אחר שכבר קנה השטח כאן והתחילו עם הבנייה, ביקר אצל זקני האמרי חיים, והוא הציע לו את הרה"ח ר' אברהם יהודה ורטוהיימר ז"ל כקבלן מומחה, ואכן לקחו אותו כאן³. את זה אני עוד זוכר... האדמו"ר מויזניץ: שמעתי שאמכם הרבנית ע"ה נקרא 'חיה נחמה', והשם 'נחמה' הוא כי נולדה בתשעה באב?

מרן שליט"א: היא נולדה בתשעת הימים, והקידוש היה בשבת נחמו.

האדמו"ר מויזניץ: שמעתי מכ"ק אבי זצ"ל, שמרן הדברי חיים לא קרא לרבו הרה"ק מראפשיץ בתואר 'רבי', באמרו שלא עלה בידו להשיג דרכיו, והיה אומר 'דער אלטער רב'.

מרן שליט"א: פעם כששאלו את מרן הדברי חיים למה אינו קורא את הרה"ק מראפשיץ בתואר רבי, סיפר כי פעם בחג הסוכות היה יחד עם ידידו הרה"ק מקאמינקא זי"ע אצל רבם הרה"ק מראפשיץ, ובשעה שניגנו בכלי זמר בשמחת בית השואבה, קרא להם הרה"ק מראפשיץ ואמר: ראו כיצד הכנר פורט במקלו על הכינור, דעו כי מתגאה הוא וסובר שאין כמותו עוד בעולם... אחרי כמה דקות שוב קרא להם ואמר: היודעים אתם, שואב המים, כשהוא נושא את דליי המים על המוט, הוא מתגאה וסובר שאין כמותו עוד בעולם... כן אמר כע"ז דברי חכמה. למחרת שאלם הרה"ק מראפשיץ, אם הבינו למה התכוון בדבריו אמש, והשיב מרן הדברי חיים שהוא פירש את דבריו כחמשה אופנים, והחל לאמרם, והגיב על כך הרה"ק

³ ראה בבטאון צאנז (ניסן תשס"ח): גם בחודש אדר של שנת תשט"ז, כאשר רבינו הק' הגיע לביקור בארץ ישראל לרגל מעמד הנחת אבן הפינה לקרית צאנז בנתניה, שנערכה ביום כ"א אדר תשט"ז, ביקר אצל האמרי חיים, אשר התעניין בפורטרוט על התקדמות הענינים שמה. באותה שיחה אף הציע האמרי חיים לרבינו הק' לקחת את הרה"ח ר' אברהם יהודה ורטוהיימר, מחסידי ויזניץ, שיהיה מפקח על עניני הבניה, בהיותו מומחה במלאכה זו, בהטעימו בפני רבינו הק': "הרי אתם שבים כבר לביתכם באמריקה, ומי אפוא יפקח על הבניה? אני ישלח אליכם בעל מקצוע מומחה בענינים אלו שיעבוד עבורכם במסירות".

ואכן, בכל התקופה הראשונה של בניית הבנינים הראשונים בקרית צאנז, שנמשך ממעמד הנחת הפינה ביום כ"א אדר תשט"ז, עד חנוכת הבנין הראשון, ביום ד' חשוון תשי"ז, היה הוא מפקח מטעם המשרד של קרית צאנז שפיקח מבחינה מקצועית על כל עבודות הבניה שיתבצעו על הצד הטוב ביותר ושיהיה מקום ראוי לאנשים חרדים ויראים. במשך שבועות הרבה שהה כל ימות השבוע בשטחי העבודה בקרית צאנז ורק לקראת שבת היה נוסע ושב לביתו בבני ברק, ויצויין כי נסיעה כזו באותם ימים ארכה כשעתיים של טלטולי דרך באוטובוסים שלא היו זמינים כהיום. ע"כ.

יצויין כי ב"המודיע" מיום ו' תמוז תשט"ז, מובאים רשמי ביקור של שליח העיתון לעמוד מקרוב על תנופת הבניה בקרית צאנז בימים ההם, וכך הוא מעלה על הכתב: "בלוויית יהודי עטור זקן אשר דבריו נשמעים בנחת, כשיחת חכמים, הנני מתהלך בשטח הקריה בצפונה של נתניה. כאן יוקם בע"ה איזור המגורים, שם ממול איזור תעשייתי, פה במרכז - הישיבה ובית הכנסת רחב

בהיות הרה"ק מראפשיץ בלובלין, האריך הרה"ק מלובלין בערב שבת בתפילת שמו"ע יותר מהרגיל, ובאמצע אמר הרה"ק מראפשיץ, תראו שבעוד כמה דקות הוא יפסע לאחוריו ויסיים תפילתו. וניגש לרבו וזימר באוזניו איזה זמר, ואכן תיכף לאחר מכן סיים תפילתו. והסביר הרה"ק מראפשיץ לציבור, שהגיעו נשמות לבקש תיקון, ואחת מהנשמות שביקשו תיקון אמרה להחזרה שהוא זימר בחתונתו, והרבי מלובלין לא זכר איזה שיר, והרה"ק מראפשיץ הזכיר לו איזה זמר, ומיד תיקן את הנשמה וסיים תפילתו.

מין שליט"א: אני שמעתי גירסא אחרת קצת, שפעם אמר לו רבו הרה"ק מלובלין זי"ע שאם יבטיח לו שלמשך שנה שלימה לא יאמר שום מילי דבדיחותא הוא מבטיח לו השגת רוח הקודש, וקבל על עצמו באחד הימים עמד הרה"ק מלובלין בתפילת שמונה עשרה משך זמן ארוך מהרגיל, והרה"ק מראפשיץ אמר להסובבים: מדוע מאריך רבינו היום זמן ארוך כל כך בשמונה עשרה, בוודאי נזכר מחתונתו... והשומעים שחקו למשמע הדברים, ובתוך כך סיים

אהיה נאבד לנצח, ומה טוב היה אילו נולדתי אצל משפחה פשוטה מאד. ואז פייסו הרבי ר' אלימלך והניח דעתו, שרק מי שמחשיב את יחוסו וסובר שדי בזה, אותו אינו מקבל¹.

ידוע מהרה"ק מראפשיץ זי"ע שאמר מהו החילוק ביני שאני מיוחס למי שאינו מיוחס, אני אחרי שהנני מתפלל שמונה עשרה ומשבר את כל אברי ומתפלל עד כלות הנפש ממש, אני פוסע ג' פסיעות לאחורי ומתבונן בעצמי, אוי לי, אלמלי היה אבי רואה איך התפללתי עתה שמו"ע היה מתבייש בי, וכי באופן כזה מתפללים שמונה עשרה לפני השי"ת, ואני נעשה בעיני בטל ומבוטל עד שאני בוש להרים את ראשי ומבקש מקום מחבוא להיסתר שם מרוב בושה, ואילו האיש שאינו יחסן שאביו היה בעל מלאכה פשוט, אחר שהתפלל וכוון פירוש המילות, הוא שש ושמח על שהתפלל ב"ה כדבעי, כי לפי מה שראה אצל אביו נחשב אצלו תפילה כזו לתפילה טובה עד מאד ועי"ז בא לידי התנשאות¹...

האדמו"ר מויזניץ: זקני האמרי חיים סיפר, שפעם

זקיני זצ"ל כי הוא מיוחס, וענה לו ר"פ זצ"ל מה לנו צורך ליחוס על עבודת ד', והשיב לו זקיני זצ"ל מראפשיץ אמת כי יש צדיקים שאינם מיוחסים וקמים בחצות לילה ולומדים כל השיעורים עד הבקר ואחר כך מתפללים בהתלהבות גדולה, אמנם אחר התפלה קודם בואם לשתות ולאכול דרך הצדיקים לפשפש במעשה עבודתם בתורה ובתפלה אולי ה' ח"ו איזה שמץ ופני' במעשה העבודות ואיך יערב לבו אכול ושתו, אך בחושבו כי עכ"פ הוא יותר טוב מאבותיו שהיו פשוטי עם, ע"י זה הוא אוכל ושותה בשמחה ולב טוב בחושבו כי כבר רצה האלקים את מעשיו יותר ממעשה אבותיו. אכן אותם הצדיקים אשר הם מיוחסים, אפילו אם עובדין את השי"ת בתורה ותפלה, אמנם אחר התפלה כאשר יבואו לפשפש במעשה עבודתם ולהעריך את מעשיהם נגד מעשה אבותיהם הקדושים והטהורים אזי הם בטלים ומבוטלים בעיניהם כעפרא דארעא והם בעונה ושפלות עד מאוד ומתאנחים מאוד ע"ז כי מעשה עבודתם אינו נחשב לכלום נגד מעשה אבותיהם. וסיים אא"ז זצ"ל דעל זה צריך יחוס להיות מתאנח אחר עבודתו ולא יערב לו כל מאכל ומשתה, עכדה"ק. ועפי"ז יש לפרש הפסוק ויאנחו בני ישראל מן העבודה, היינו, שאחר העבודה שלהם התאנחו במרירות הלב על שלא היתה עבודתם שלימה, הגם ותעל שועתם אל האלקים שעלתה שועתם אבותיהם, עכ"ז התאנחו ושפיר כתיב אח"כ, ויזכור אלקים את בריתו את אברהם את יצחק ואת יעקב, היינו, אם הם מתאנחים אחר העבודה מסתמא המה מיוחסים זרע אברהם יצחק ויעקב. כן נ"ל לפרש.

וראה עוד בספר כנסת יחזקאל (להרה"ק מדעעש, פרשת במדבר, ד"ה בילקוט): וכמו ששמעתי מפ"ק אדמו"ר משינאווא זי"ע שסיפר בשם הרה"ק מראפשיץ זי"ע שהיה לו חבר א' בילדותו אשר למדו ביחד, ואח"ז כשכבר היה הרה"ק מראפשיץ מפורסם גדול נזדמן פ"א עם חברו, והוא שאל לו יאמר לי חברי הלא אנו למדנו ביחד במדריגה אחת ומדוע זה היה שאתה נעשית בעל מופת ופועל ישועות בתפלתך ואני לא הגעתי למדריגה זו. הראה לו הרה"ק כוס קטן של י"ש ואמר לו, זהו החילוק ביני ובינך, וביאר לו כוונתו, כי אתה עומד בבוקר השכם ללמוד בהתמדה ואתה לומד עד אור היום ואח"כ אתה הולך להתפלל ומתפלל בכונה, ואח"כ כשבאת לשתות כוס של י"ש הנך חושב כי באמת ובצדק מגיע לך כוס זה לשתות בעד עבודתך התמימה והישרה, ואני אעפ"י שאני ג"כ עומד בבוקר השכם ולומד בהתמדה ומתפלל בכונה וכשמגיע לשתות הכוס הנני חושב כי אינני ראוי עדיין לשתות כוס קטן זה כי אני נזכר במעשה אבותי ורוב קדושתם וצדקתם אשר כמה אני נופל מהם במדריגה וכאין נחשבה עבודתי נגד עבודתם הישרה והתמימה ועי"כ יש לי שפלות, ושפלות טוב לקבלת התפילה ע"כ תפילתי מתקבלת.

¹ ראה בספר דברי שלום (להגה"צ רבי שלום גאלדנבערג, אב"ד סוואליווא, פרשת תולדות): שמעתי שההצעה"ק מהר"נ מראפשיץ ז"ל שאל רשות מרבו הרה"ק"ט מהר"י מלובלין ז"ל כי יש לו רצון לילך לקבל פני הרה"ק"ט בעל נועם אלימלך ז"ל זי"ע, ואמר לו שאינו מיעצו לילך לאשר אינו אוהב מיוחסים באמרו שאינם יכולים להיות עובדי השי"ת. ולאשר לא עיכב ע"י אם מצד עצה טובה, אמר, יהיה מה שיהיה. והלך, וכבואו לפתח בית הרה"ק"ט בעל נוע"א ז"ל נתן את קולו בבכי רבה, שאל אותו הרה"ק"ט, מה אתה בוכה, והשיב בחמתו, וכי מה אני חייב שהייתי בטן הרבנית מלינסק, אעפ"כ רצוני להיות מעובדי השי"ת, ואמר לו הרה"ק"ט שיפרש דבריו, ואמר מה שאמר החוזה משמו, אז אמר הרה"ק"ט חכמם הוזהרו בדבריכם, לא כך היה כוונת דברי שאי אפשר למיוחס להיות עובד השי"ת, רק שע"פ הרוב סומכים על אבותם ומתרשלים בעבודת השי"ת ואמנם אם רוצים בטח נקל להם מלאחרים שזכות אבותם מסייעתם.

וכן כתב הגה"ק ממונקאטש זצ"ל בדברי תורה (מהדורה ב, אות מא): מעשה המקובל בידינו כי בעת בא פעם ראשונה זקיני הרב הקדוש מראפשיץ זי"ע (בע"ס זרע קודש) [בימי חורפו] לפני רבינו הגדול והקדוש בעל נועם אלימלך. וכאשר הודיע (זקיני הקדוש הנ"ל) לשומר הפתח כי הוא בן הגה"ק אבד"ק לינסק מ' מנחם מענדל זי"ע וכנד הגה"ק מהר"י הורוויץ מהמבורג זי"ע וגודל יחוסו למעלה בקודש נודע בשערים, אז ענה ואמר הגה"ק בעל נועם אלימלך זי"ע "מיוחס" קשה מאוד לפני לקבלו ולהדריכו בדרך ה' כי טבע המיוחס שלא ירצה לחזור בתשובה עכתד"ה. וכאשר שמע זקיני הקדוש הנ"ל אחורי הדלת את דבריו התחיל לבכות בקול, וצעק מה אני חייב כי נולדתי אצל אבי ואמי הצדיקים במעשיהם, ואשר המה יוחסים עוד מאבותיהם. וכאשר שמע רבינו בעל נועם אלימלך את קול בכייתו צוה להכניסו לתוך חדרו ופייסו בדברים וסיפר לו כי הוא מכיר את קדושת אביו הה"ק מהר"מ מלינסק זי"ע עוד מקדמת דנא (ואין עת האסף הענין פה) ואדברא הלא מיוחס כזה אם ירצה באמת לעבוד את ה' זכות אבותיו מסייעתו להצליח בעבודת ה', אך הוא הגיד דרך כלל כי המיוחס על הרוב מתגאה וסומך על זכות אבותיו ואינו נזהר במעשיו ובפרט שאינו חושב לתקן כראוי ולשוב בתשובה עכתד"ה.

¹ ראה מש"כ נכדו בספה"ק עטרת ישועה (פרשת וארא): בפסוק ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויזעקו וגו' ויזכור אלקים את בריתו את אברהם את יצחק ואת יעקב. י"ל בדרך צחות על פי מה ששמעתי אשר פ"א התוועדו יחד כאא"ז הה"ק זצ"ל מראפשיץ עם הה"ק ר' פייביש זצ"ל מבעלזא אודות קשר השידוכין, ובתוך הדיבורים אשר ה' ביניהם מעניני השידוך אמר

לדוקלא ביום המיועד. בהגיעו לחתונה כבר היה הרה"ק מראפשיץ באמצע אמירת הבדחנות ואביו הסתתר מאחורי הדלת והקשיב לבדחנות של בנו שאמר על פי סדר א' ב', והוא הבין עומק דבריו שהיו מיוסדים על כוונות ויחודים, ואחר שהאזין לדבריו זמן מה, פנה להרבנית ואמר לה: נוסעים אנחנו חזרה לביתנו, כי עד אות י' הבנתי דבריו אבל משם והלאה איני מבין עוד...¹

האדמו"ר מויזניץ: זה לא עם המושגים שלנו...

מין שליט"א: מין אאדמו"ר זי"ע סיפר, שכאשר נתנו להרה"ק מראפשיץ כוס יין לשתות כדרך הבדחנים, היה גומע הכוס לפיו והיה נראה לכל הנוכחים ששתה את היין עד גמירא, אבל באמת היה שופך את כל היין מתחת חלוקו, וכשיצא אח"כ בלילות החורף הקרים היה היין קופא מהקור ונדבק לגופו, וכשהיה פושט את חלוקו היה כל גופו מלא דם.

*

האדמו"ר מויזניץ כיבד את מרן בלחיים ואחלו זה לזה.

מרן שליט"א התעניין במצב בריאותו וכו'.

האדמו"ר מויזניץ: אני חלוש וקצת מוגבל, אני צריך להישמר... אני מגיע מכאן לפעמים גם לשיכון ויזניץ אבל אני חלוש...

כשאדם אומר לי שהוא 'שוואך', אני אומר לו שיש 'שוואך' באידיש ויש 'שבח' ובלשון הקודש...

מין שליט"א: נותן טעם לשבח...

האדמו"ר מויזניץ: הזכיר את עצמו בשמו ושם אמו, וכן את שמו של מרן שליט"א ושם אמו: ה' יעזור שנהיה בריאים ושלמים.

מין שליט"א: אמן

האדמו"ר מויזניץ: מנהיג צריך להיות בריא... לעשות רצון הבורא ב"ה.

מין שליט"א: השי"ת יעזור, שיהיה בריות גופא ונהורא מעליא, מ'דארף א געזונטע רבי...

צריכים גם הרבה רחמי שמים בכלליות, זמנים לא פשוט. אין לנו להישען אלא על אבינו שבשמים.

האדמו"ר מויזניץ: רק זאת. וצריכים להתפלל שלא נשכח זאת... ירחם המרחם.

מין שליט"א: נתניה הוא ב"ה מהמקומות השקטים ביותר, גם במלחמה כעת היה שקט כאן מלבד פעמים בודדות ששמעו כאן.

שיהא הזיווג עולה יפה, היתה כוונתי שיאריכו ימים עד ביאת המשיח, שאז יהיה הזיווג של שני השמות יהי"ה אדנ"י עולה צ"ב כמנין יפ"ה.

¹ ראה בהקדמה לאמרי יוסף (מאמר ג, אות ז): ושמעתי שהגה"ק מראפשיץ בהיותו דר אצל חמיו בדיקלא לקח לו דרך להיות בדחן עלי הנשואין לשמח חתן וכלה, וחותרו היה מתבייש בזה מאד, וע"כ שלח פעם אחת אחרי אביו הגה"ק מהרמ"מ מלינסק זצ"ל שיבוא אליו, וניהל את המסע שיבוא לביתו בעת אשר יהיה בנו הגה"ק הנ"ל עלי הנשואין, וכן היה. ושאל עלי בנו, וסיפרו לו מדרכו, ואמר אביו, בואו שמה ונשמע מה הוא אומר, והלכו עמו עד מפתח הבית ושם עמד לשמוע את הגראמין של בנו. ואז אמר להם, הכי אתם יודעים מה הוא אומר, הלא הוא אומר מאמרים של הסה"ק עץ חיים, והלך לביתו ולא רצה להפסיקו.

הרה"ק מלובלין את תפילתו וכשהבחין בהנעשה צעק נו, ורמז שיאמרו לו פשר הצחוק, והוכרחו לספר לו מה שאמר ר' נפתלי.

קרא לו הרה"ק מלובלין ואמר לו בלשון תמיהה: הרי הבטחת לי לחדול מלומר מילי דבדיחותא במשך שנה. ענה הרה"ק מראפשיץ: אבל רבינו עמד בתפילת שמונה עשרה "א יאר מיט א מיטוואך"¹... שאל אותו הרה"ק מלובלין מה היה המילי דבדיחותא שאמר, וענה שאמר שרבינו עמד זמן ארוך בשמונה עשרה כיון שנזכר מהחתונה שלו. נענה אליו הרה"ק מלובלין: הכל אתה מוכרח לדעת...

לאחר מכן בעת שערך את שלחנו סיפר הרה"ק מלובלין שבשעה שהתפלל שמונה עשרה באו אליו כמה נשמות שיתקן אותם, ושאל את אחת הנשמות איזה שייכות יש לה עמו, וענתה הנשמה, שהיא היתה מהבעלי מנגנים בכלי זמר בחתונתו ושנהנה בשעתו מהשירה שלו. ואז הבינו החסידים מה שראה הרה"ק מראפשיץ ומה שאמר שהרה"ק מלובלין נזכר מחתונתו.

האדמו"ר מויזניץ: עוד מעשה שמעתי על הבדחנות שהיה אומר, איני זוכר אם איזה מרבתי זה היה, עם הרבי ר' אלימלך או עם הרבי מלובלין, שלילה אחת רצה לומר תיקון חצות, והרגיש שאין עולה בידו, ושלח את משמשו שייך לראות מה קורה בעיר, והלך לראות ולא ראה כלום, ואמר לו שילך עד קצה העיר והלך המשמש וראה שמתקיימת שם שמחת נישואין והרה"ק מראפשיץ עומד ואומר בדחנות, וחזר לרבו, ואמר כעת אני מבין שבשמים לא רצו לשמוע את התיקון חצות שלי משום שהוא אחז באמצע שמחת חתן וכלה.

מין שליט"א: הוא היה עוסק בבדחנות כידוע, וכותב בעצמו 'כשהייתי בדחן על חתונות'.

חותנו של הרה"ק מראפשיץ (הנגיד מו"ה הירש גאלדהאמער מדוקלא) ראה בכך פחיתות כבוד שחתנו - שלקח אותו כבחור מובחר - משמש כבדחן על חתונות, ושלח מכתב על כך למחותנו הגה"ק רבי מענדל מלינסק זי"ע, וכתב שיש לו בזיונות מהנהגה שחתנו בחר לעצמו, והציע למחותנו שיבוא לדוקלא לראות במו עיניו במה המדובר בחתונת עני אחד שתקיים ביום פלוני. כשקיבל הגה"ק מלינסק את המכתב נענה לבקשת מחותנו ונסע ביחד עם הרבנית

¹ ראה תוספת לזה בספר חמדה גנוזה (חלק ב, עמ' קעה): הרבי מלובלין ביקש פעם אחת מהה"ק מראפשיץ שלא יאמר ווערטלעך עד שנה תמיהה. אחר איזה ימים עמד הרבי מלובלין שמו"ע ושהה זמן רב. הלך הה"ק מראפשיץ והיה מחפש אחר "אן אלטע בארד", שאלו אותו למה הוא מחפש אחר זקן ישן, אמר להם אא"ז, שמחפש אם יש מי שזוכר עדיין מתי התחיל הרבי מלובלין להתפלל שמו"ע, וצחקו כל העם. לאחר שפסע הרבי מלובלין מהתפילה, ראה שהעם מצחקים, והבין שמסתמא אמר הה"ק איזה בדיחותא. אמר להה"ק מראפשיץ, הלא הבטחת לי שלא תאמר עוד ווערטלעך עד שנה תמיהה, השיב לו הה"ק מראפשיץ, ומה אעשה אם הרבי עמד שמו"ע יותר משנה...

¹ כן כתב בספרו אילה שלוחה (פרשת וירא): וזה היתה כוונתי בימי חורפי כשהייתי בדחן על החתונות ואמרת לי להחתן וכלה

האדמו"ר מויזניץ: כ"ק אבי זצ"ל סיפר שראה פעם את אביכם מרן זי"ע עוד בקלויזנבורג - כשהיה שם אצל זקנו הגה"צ רבי יעקב שמשון קנר זצ"ל - וראה אותו מתפלל, וסיפר שהתפלל כמו שכתוב באורח חיים בסימן צח, והיה בפישוט ידים ורגלים ממש"...

בן כמה היה אביכם זי"ע בפטירתו?

מרן שליט"א: בדיוק בן צ' שנים.

האדמו"ר מויזניץ: ט' תמוז תשנ"ד... לא הייתי אז כאן... הוא היה 'א שטיק פייער' בהכל, בתורה, עבודה, וגמילות חסדים...

אתמול היה כאן 'לחיים' עם ר' מענדל רייך לכבוד השמחה, ואמרתי להם שאני זוכר ג' גדולים שכשאמרו דרשה אמרו זאת כמונה מעות, והיה להם מוכשרות להפשיט כל דבר, דבר דבור על אופנו בבהירות גדולה, זקני האמרי חיים, דודי המקור ברוך ואביכם מרן זי"ע. שמעתי מאביכם כמה דרשות בכמה הזדמנויות והוא היה מדבר עם כזו מתיקות ומפרש הכל... זה מוכשרות ומתנה מיוחדת.

האדמו"ר מויזניץ: הרבי שליט"א משמש כמוהו?

מרן שליט"א: לא.

האדמו"ר מויזניץ: ואביכם?

מרן שליט"א: גם לא.

האדמו"ר מויזניץ: אבל סנדקאות לקחו...

לאביכם מרן זי"ע היה חסיד חשוב... דודי האדמו"ר מויזניץ מונסי זצ"ל... הוא אמר לי בעצמו...

בנו הרה"צ ר' יצחק ישעיה: הוא אמר לי פעם כששאלתי אותו על משהו, ואמר לי שהיה מוכן לוותר על עיקרון מסויים העיקר בכדי להשתדך עם מרן זי"ע, אבל זה לא יצא...

האדמו"ר מויזניץ: זקני האמרי חיים היה חוזר הרבה פעמים בשם איזה 'יודענע' שאמרה בתמימות: רבש"ע, פלא שאתה כ"כ גדול, הרי הכרת כ"כ הרבה גוטע אידן...

מרן שליט"א: מרן אדמו"ר זי"ע כשהיה אברך צעיר היה פעם בגרוסווארדיין, וביום השבת הלך להתפלל אצל האהבת ישראל זצ"ל [הגם שגבה אז טורא בין סיגוט לויזניץ], והוא קרא לו אליו לקידוש, וכשמזגו לו יין חשב לעצמו שאכן אצלם בצאנו מקדשים בצפרא דשבתא על יי"ש אבל כאן בבית הרבי מויזניץ יקדש על היין. ובעוד עומד במחשבתו הפטיר האהבת ישראל להביא לו יי"ש באמרו הרי הוא צאנזער אייניקל

אדמו"ר (שליט"א): זכרוננו כשהיתי בדעעש, שבת פעם הרבי מקלויזנבורג שם, והיה עדיין אברך. התבוננתי בתפילתו - אמנם ראיתי הרבה אופנים של תפילה, אך תפילה כזאת שהוא התפלל טרם ראיתי. לאחר מכן דרש אז בפלפול עמוק לערך ג' שעות. הוא עבד את ה' למעלה מכוחותיו".

וראה שם עוד: במוצאי שבת פרשת חקת, כשהודיעו לרבינו (שליט"א) את הבשורה המעציבה על הסתלקותו, חזר וסיפר דברים אלה, ואף פיזם לעצמו את הניגון ששורר הרבי מקלויזנבורג על "ממקומך" בקדושה של שחרית בשבת קודש, וכך במשך כעשרים דקות שוחח מאישיותו הרמה וצערו של כלל ישראל באבידה זו.

משמשו הרה"ח ר' בן ציון שטנגר אמר יי"ש"כ על הבחורים מישיבה"ק שבאים בכל יום להשלים המנין לתפילות.

האדמו"ר מויזניץ: א וודאי, א וודאי...

מרן שליט"א: זה פשוט מאד, לכתחילה, אין צריכים אפילו לומר יי"ש"כ...

האדמו"ר מויזניץ: ר' משה בורד הוא מארגן ודואג לכל זה, הרי חמיו הוא חסיד ויזניץ...

ר' בן ציון שטנגר: הם מגיעים בכל יום בזמן המדוייק ואינם מאחרים...

מרן שליט"א: זה חלק מהכנסת אורחים, מ'זאל זיך שפירן באקוועם... לכל אחד מה שצריך.

האדמו"ר מויזניץ: ב"ה אני מרגיש מאד בנוח כאן...

מרן שליט"א: מרן אדמו"ר זי"ע היה פעם במונקאטש אצל המנחת אלעזר זצ"ל, כי היה קרוב משפחתו מצד דינוב. ובליל שבת קודש רצה לילך לשולחנו של הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זצ"ל - ששהה אז במונקאטש מאימת המלחמה, וכידוע גבה טורא ביניהם - אבל לאחר הסעודה קרא לו המנחת אלעזר והראה לו כתבים מאביו הגה"ק בעל "דרכי תשובה", שעדיין לא נדפסו, ובקש ממנו שיעיין בהם, בעוד שהוא התיישב ללמוד. מרן אדמו"ר זי"ע עיין בכתבים זמן מה אבל בער בו התשוקה לילך. ולפתע נענה אליו המנחת אלעזר: בוודאי הנך רוצה ללכת לטיש של הרב מבעלזא, אתה יכול ללכת ואיני מונע בעדך, כי הכנסת אורחים פירושה, לתת לאורח כל מה שהוא רוצה ונהנה מכך... ואכן הלך מרן אדמו"ר זי"ע לשולחנו הטהור של הרה"ק מבעלזא. ולימים התבטא מרן אדמו"ר זי"ע, שהיתה זו רוח הקודש גלויה של הרב ממונקאטש, שהבין את רצונו ללכת לשם...

האדמו"ר מויזניץ: בשבת היה היא"צ של הרה"ק מהרי"ד מבעלזא, והוא ביאר פעם מה שאמר אברהם אבינו למלאכים (בראשית יח, כה) וסעדו לבכם אחר תעבורו, דלכאורה זה פלא, וכי הדרך כך לומר לאורחים, שקודם תאכלו ומיד אח"כ תלכו. אלא אברהם ראה שהם ממהרים לדרכם, והתכוון לומר שיאכלו והוא לא יעכב אותם יותר מדי, וזהו אחר תעבורו...

מרן שליט"א: מרן אדמו"ר זי"ע בבחרותו ביקר כמה פעמים אצל הרה"ק מהרי"ד מבעלזא, וסיפר לי כ"ק גאב"ד נאראל זצ"ל, שהוא היה נוכח פעם כשכברו למרן אדמו"ר זי"ע לעלות למפטיר בבחרותו, וזה היה חידוש גדול בבעלזא.

¹ והיינו מש"כ בשו"ע שם: המתפלל צריך שיכוין בלבו פירוש המלות שמוציא בשפתיו, ויחשוב כאלו שכיה כנגדו, ויסיר כל המחשבות הטורדות אותו עד שתשאר מחשבתו וכוונתו זכה בתפלתו, ויחשוב כאלו היה מדבר לפני מלך בשר ודם היה מסדר דבריו ומכוין בהם יפה לכל יכשל, ק"ו לפני ממ"ה הקב"ה שהוא חוקר כל המחשבות. וכך היו עושים חסידים ואנשי מעשה, שהיו מתבודדים ומכוונים בתפלתם עד שהיו מגיעים להתפשטות הגשמות ולהתגברות כח השכלי, עד שהיו מגיעים קרוב למעלת הנבואה.

ויצוין מתוך מאמר שפורסם בבטאון 'בית ויזניץ' לאחר הסתלקות כ"ק מרן זי"ע: "בהזדמנויות שונות סיפר כ"ק

ובצאנז עושים קידוש על יי"ש... מרן אאדמו"ר זי"ע
היה מתפעל תמיד מהתפיסת מחשבה שלו...
האדמו"ר מויזניץ: שרפי מעלה...
מרן שליט"א: ה' יעזור שתהיו בבריאות השלימה,
בריות גופא ונהורא מעליא.
האדמו"ר מויזניץ: אמן, יי"ש"כ.
מרן שליט"א: שהרבי לא יצא החוצה, קר בחוץ...
האדמו"ר מויזניץ: איני יוצא אני רק מלווה...

ונפרדו לשלום.
אח"כ קיבל מרן שליט"א קהל מבעלי השמחות
בשבוע הבעל"ט.

יום רביעי פר' תולדות כ"ו מרחשון

לפני תפילת שחרית הניח מרן שליט"א תפילין
להבחור הבר מצוה מאיר מרדכי נ"י בן הר"ר אברהם אבא
אייזנבך מקרית צאנז טבריה (בהג"ר גיל ציון מירושלים).

בחצרות קדשינו

בימים ההם בזמן הזה

אנ"ש נקראים אל הדגל לעמוד לצד עמלי התורה

לקראת ימי החנוכה הקרבים ובאים, כמסורת השנים יוצאים
לימי התרמה למען עמלי בתורה הלומדים בהתמדה ברשת
הכוללים 'אדירי התורה' שע"י מוסדות צאנז בני ברק אשר מפאר
זה למעלה מיובל שנים את עיר התורה והחסידות.
דווקא בימים האלו אשר רדיפת הדת ע"י מרשיעי ברית
מגיעים לשיאים חדשים במטרה להשכיחם תורתך רח"ל, שומה
עלינו לחזק לומדי התורה ולתמוך בהם לאמצם ולחזקם.
בתוך כך מוסר לנו מנהל המוסדות מוהר"ר יחזקאל רייך הי"ו:
כי כבשנים עברו אף עתה יזכו כלל המשתתפים במגבית החל
מסך של 300 ₪ להיכלל ב'כוללות קויטל' מיוחד אשר יוגש בליל
זאת חנוכה בעת גמר החותם להיזכר בזיכרון קודש אל מול פני
המנורה הטהורה כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א ולהיפקד
דבר ישועה ורחמים בזאת השנה.

בימים הקרובים נציגנו יצרו קשר עם כלל אנ"ש בכל אתר
ואתר ע"מ לצרפם לדבר מצוה בהחזקת התורה, כמו"כ ניתן
להצטרף בטלפון 03-7524102 או במס' פלאפון: 050-4140102.

**מעמד רב רושם לכבודה של תורה ולומדיה בישיבה גדולה
דברי יציב' בחיפה לעשרות מתלמידי ישיבה"ק שהתעטרו
בתעודות הוקרה במסגרת מפעל "ברינה יקצורו"**

בהרגשה עילאית נחגג בישיבה"ק "דברי יציב" מעמד אדיר
לכבודה של תורה ולומדיה לעשרות מחשובי תלמידי ישיבה"ק
שנבחנו ברוב הצלחה במסגרת התכנית המיוחדת "ברינה
יקצורו" הפועל בישיבה"ק במסירות, ובמהלכן התעטרו
בתעודות הוקרה על עמלם הרב במשך זמן הקיץ האחרון.
זמן רב התכוננו בהנהלת הישיבה לקראת המעמד לכבודה
של תורה, כדי להוקיר באמת כראוי וכיאות לאותם עמלי התורה
שהתמידו במשך השנה ההעל"ט ומצאו כדי מידתם נבחנו ברוב
הצלחה על מאות דפי גפ"ת כל חד בדרגה דיליה, כשבמשך זמן
רב עמלו חברי הוועדה המכינה בהשקעה יתירה על מנת שייצא
דבר נאה ומתוקן ברוב פאר והדר. תלמידי הישיבה ג"כ התכוננו
בהכנה דרבה לקראת האי עידנא דחדוותא שמחת התורה של
תלמידי הישיבה, שנקבע ליום חמישי פר' חיי שרה כ' חשון.
בהגיע היום הגדול התקבצו כלל תלמידי ישיבה"ק, יחד עם
תלמידי שיעור ד' בוגרי ישיבה"ק בשנה החולפת, וכמו כן הגיעו
להשתתף עשרות מהורי וזקני התלמידים מקבלי התעודות אשר
באו להשתתף ולשמוח בשמחת צאצאיהם המתעטרים
בתעודות הוקרה, ובראשות הגה"צ ראש הישיבה ואב"ד קהלתנו
הק' בארה"ב שליט"א וצוות הנהלה הרוחנית דישיבה"ק, כולם
נקבצו ובאו לך בשעות אחה"צ לעבר היכל ישיבתנו הק' ששינה
את פניו בהוד והדר כראוי וכיאה לכבוד התורה ולומדיה.
בית יעקב אלו הנשים ג"כ באו מרחוק ליטול חבל וחלק
במעמד האדיר, והסבו בחדר השיעורים החדש שהוכן ועוצב
ברוב פאר והדר ליופי ולחן.

אחר תפילת מנחה נטלו הנאספים את ידיהם לסעודת
המצווה, כשכל משך הסעודה הוגשה בשפע ובהרחבה גדולה,
כשמקום של כבוד הוקצה לחתני התורה מקבלי התעודות,
ומקום מיוחד להורי וזקני התלמידים, ועל בימת הכבוד יישבו
חברי צוות הרוחני דישיבה"ק ורבנים ומרביצי תורה בעדתינו הק'.
חלק הארי מסעודת המצווה נודבה ע"י הרה"ח ר' אפרים רייך
שליט"א לע"נ הרה"ח ר' יצחק ב"ר אברהם רוזנברג ז"ל, כל משך
הסעודה הנעימו בפרקי שירה וזמרה בניגוני הודאה וניגוני
שמחת התורה מעל גבי בימה מיוחדת, בעל המנגן הר"ר ישכר
גולדשטיין הי"ו ובכלי שיר וזמר ע"י הר"ר יקותיאל יהודה שפיצר
הי"ו ויעקב יוסף מורגנטר הי"ו בקול מצהלות ורננים.

פתח והנחה את המעמד הרה"ג ר' יעקב יהודה מילר שליט"א
ר"מ ובוחן בישיבתנו הק' שהנחה את כל משך המעמד בטוב
טעם ודעת, כשבדבריו קיבל את כל פני המשתתפים בברכת
ברוכים הבאים בשם ה', ובדברים קצרים תיאר את ההתרגשות
הגדולה שיש להנהלת הישיבה, הרוחנית והגשמית יחדיו לעמוד
ברגעים אלו ולקצור ברינה את הפירות יחד עם תלמידי הישיבה
כשחברי צוות הישיבה המה מעידים על ההשקעה הגדולה
והכבירה שמקבלי התעודות השקיעו, ויותר הפליאו את
ידיעותיהם המובהקות.

בתחילת המעמד נערך סיומי מסכתות ע"י הבה"ח אהרן
בריל נ"ו הבה"ח דוד שטיגליץ נ"ו הבה"ח חיים שטרן נ"ו
והבה"ח מנחם זאב פרידמן נ"ו ובקדיש דרבנן נתכבד הבה"ח
שלמה רוזנברג נ"ו ממקבלי התעודות.

חלוקת פרסים מיוחדת התקיימה למצטיינים שמלאו את כל
מבחני בקיאות ולא חסרו אפילו מבחן אחד במשך שנת תשפ"ד
העעל"ט אשר קבלו את הספר בית יציב ע"י מרא דאתרא הגאון
רבי נחום זוין שליט"א רב קרית אליהו.

בדברי פתיחה כווד הגר"נ זוין שליט"א בו הביע את
התרגשותו בראותו את ה"ברינה יקצורו" וסיפר להורי
התלמידים איך במו עיניו חזה את ה"זורעים בדמעה" בין מצד
הבחורים בהשקעה מרובה בהתמדת התורה ובין מצד הצוות
הרוחני שהשקיע ומשקיע בכל יחיד ויחיד לראותו במסילה
העולה בית קל, והכל בזכותם של רביה"ק זי"ע שעל שמו נקראת
הישיבה "דברי יציב", ויבלחט"א כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק
שליט"א המלאך העומד בראש.

דברים נרגשים בשם זקני התלמידים נשא הרה"ג ר' יעקב
מרדכי רייך שליט"א מראשי כולל אדירי התורה בבני ברק בדבריו
הרחיב על מעלת הישיבה שנותנת לכ"א את האפשרות ללמוד
ולהבחן ע"י מסגרת מיוחדת שנבנית במיוחד לו כפי כשרונותיו.

כמו"כ נשא דברים בשם הורי התלמידים הרב יצחק זילברמן
שליט"א מעיה"ק צפת שהרחיב בדברים נרגשים על זכותם
הגדולה של בחורי החמד ההוגים בתורת ה' וזכותם הרבה של
הנהלת הישיבה והצוות הרוחני להיות לעזר כל בחור ובחור
בתוכנית מיוחדת ובמעקב תמידי.

ביותרת הכבוד הקשיבו כל הנאספים למשא המרכזי שנשא
הגה"צ אב"ד קהילתנו הק' בארה"ב וראש הישיבה שליט"א בו

בס"ד

יום נבית ה'

פרנס יום בכוללי הש"ס
שותפות קודש במאות תלמידי חכמים מופלגים ברחבי ארה"ק

כ"ז מרחשון

שותף בלימוד בבית ה'
לזכות עליו נשמת הרה"ח המפואר
שזכה לעמוד במסירות נאמנה לימין צדיק עשרות שנים
עבור המוסד הקדוש 'כוללי הש"ס'
הרה"ח ר' יהודה בן הר"ר יעקב פנחס **גביץ** ז"ל
נלב"ע כ"ז מרחשון תשס"ב

כ"ח מרחשון

שותף בלימוד בבית ה'
הרה"ח **משה יעקב וקס** הי"ד - קרית צאנז
לזכר ולעילוי נשמת האשה החשובה
מרת **לאנא ב"ר יאיר** ע"ה
ת.נ.צ.ב.ה

ז"י מרחשון

שותף בלימוד בבית ה'
הרה"ח **אליהו דויטש** הי"ד - ביתר עילית
לזכר ולעילוי נשמת
הרב ר' **אברהם משה** בן הר"ר אליהו **דויטש** ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה

כ"ח מרחשון

שותף בלימוד בבית ה'
לזכר ולעילוי נשמת הרה"ח **חיים אלטר**
בן הר"ר יחזקאל שרגא **לעפקאוויטש** ז"ל
נלב"ע כ"ח מרחשון תשע"ג
נודב בהערכה לעמלי התורה בכוללי הש"ס ע"י בני המשפחה שיי

"ותלמוד תורה כנגד כולם" ובוודאי שלזכות וחשיבות מרובה היא לרכוש זכות שותפות לפחות ליום אחד! של לימוד בכוללי הש"ס. כדברי השי"ת הבורח בתורה לדוד המלך (שבת ל) כי טוב יום בחצריך מאלף, טוב לי יום אחד שאתה יושב ועוסק בתורה. מאלף עולות שעתיד שלמה בן להקריב לפני על גבי המזבח.

מיוסדו של כ"ק מורי אבותינו ב"ה בנאמנות ז"ע
בנשיאות כ"ק מורי אבותינו ר' שליט"א

לתרומות והנצחות: הר"ר שמואל בורד - 054-8441601

הרחיב על הרבותא שיש במסגרת זו המתאימה לכל אחד ואחד והצלחתה מוכחה ובטוחה, כן הרחיב בגודל הענין לנצל כל דקה ולדעת להוקיר כל דף שנלמד בעמל ויגיעה אשר חשיבותה היא לאין ערוך, וסיים בברכות לרוב למנהל הרוחני שליט"א ולכל צוות הרוחני שמוסרים נפשם וכל מאודם לתלמידי הישיבה ולהנהלה הגשמית הנושאים בעול הכבד של הישיבה.

לאחמ"כ נשא דברים המנה"ר הרה"ג ר' צבי אלימלך לייפער שליט"א והרחיב במעלת וייחודיות המסגרת אשר פועלת גדולות ונצורות, וכן דיבר על מעלת לימוד התורה ובפרט בחצר קדשנו אשר העיקר היה סכום הדפים שנבחנו ולמדו, כאן הודה המנה"ר שליט"א נרגשות לכל צוות הרוחני ובפרטיות להרב דוב בער ישראל, הרב שמואל אליהו שימון והרב יקותיאל הרשקוביץ שליט"א על השקעתם הרבה בבחינת, עידוד והמרצת הבחורים עד להצלחתם הגדולה, בסיום דבריו הפתיע המנה"ר את הבחורים החשובים מקבלי התעודות עם הוקרה מיוחדת שנתרמה ע"י הרה"ח ר' אפרים רייך שליט"א, שבנדבת ליבו וכאות הוקרה לעמלי התורה יקבלו כל הנבחנים זיכוי ע"ס 200 ש' לקניית ספרי כ"ק מורן אדמו"ר הגה"ק זי"ע.

בשלב זה נשמעו דברי חרוזין אשר נכתבו ע"י הרה"ג ר' יעקב יהודה מילר שליט"א בו הרחיב על רצונותיו של כל בחור להתמיד ולהשקיע ללמוד ולהבחין ביתר שאת כאן, פתח על "שלוש קדושות" – המסגרות "חבר" "מורינו" ו"ברינה יקצורו" וביטא את הזכות הגדולה של כמויות הדפים והנבחנים אשר נתעטרו בתואריהם ועל הסך העצום של הדפים אותם נבחנו בין כותלי הישיבה – 46.000 דפי גפ"ת!, ה'גראמען' הושמעו ע"י הרה"ג ר' יעקב יהודה מילר שליט"א הר"ר דוב בער ישראל שליט"א והר"ר צבי אלימלך משי זהב הי"ו.

בהרגשות נעלים ובהתרגשות מיוחדת הגיעו אל שיאה של המעמד, מעמד חלוקת התעודות לחתני התורה, כשהמנחה מכריז את שמות הבחורים בשירה וזמרה בחלוקה לשש קבוצות לפי דרגות מקבלי התעודות. אמת מה נהדר היה המראה עת עברו הבחורים כל אחד בתורו לקבל התעודה מידי הגה"צ ראש הישיבה שליט"א, כשהוא מאציל ומברך לכל אחד במאור פנים ברוב התרגשות, כשלאחמ"כ קמו כל הקהל לריקוד של שמחה משך זמן רב מתוך שבח והודאה להשי"ת על הזכייה לעמוד ברגעים אלו, כשאין לתאר במילים את ההתרגשות העצומה ששרר בהיכל בשעה זו כשכל ההורים ניצבים עם התעודות שקיבלו צאצאיהם לאחר ההשקעה העצומה במשך השנה, והשמחה הרקיעה שחכים וגאתה לאין שיעור.

בברכהמ"ז כובד הרה"ג רבי צבי אלימלך הורביץ שליט"א דומ"צ בית מדרשינו דברי חיים בפתח תקוה, כשלאחמ"כ יצאו כל הקהל בריקודין קדישין לכבודה של תורה ולומדיה כשהרגליים נישאות מאליהם טפח וטפחיים מעל הקרקע בשמחה עצומה ונשגבה.

לאחר תפילת ערבית נפרדו כל הקהל הקודש מאלו השעות המרוממות שהיו בעבורם שעות מלאות וגדושות של תענוג וקורת רוח מיוחדת שיישאר חקוק בליבם עוד זמן רב. הורי וזקני התלמידים יחד עם צאצאיהם מקבלי התעודות שיגרו את ברכותיהם הנאמנות ואת הערכתם והוקרתם העצומה להנהלת הישיבה, הן להנהלת הרוחנית בראשות המנה"ר הרה"ג ר' צבי אלימלך לייפער שליט"א אשר מלבד ההשקעה העצומה בכל בחור ובחור השקיע ביותר בייסוד מסגרת מיוחדת זו שגרמה לחשק גדול ונתנה כח ותקווה לכל הבחורים להשקיע ולהצלחה, ויחד עמו שאר חברי הצוות הרוחני העומדים על המשמר כל השנה כולה בנאמנות מיוחדת, ואף כאן במסגרת זו נרתמו לבחון את כל הבחורים בכתב ובעל פה בלב ונפש חפצה.

מתוך רגשי הודאה עמוקים הביעו הכל את ההערכה העצומה קדם חברי הנהלת המוסדות והישיבה המסורים בכל נפשם ומאודם, ה"ה הרה"ח ר' יוסף יהונתן שנק שליט"א, הר"ר צבי אלימלך לוינשטיין הי"ו והר"ר חיים שלמה לוי הי"ו אשר בשליחות הקודש מנהלים את כל המוסדות הנאדרים בקודש בעיר חיפה במסירות, והם העומדים על הפקודים במשך כל

לא נחים ולא שוקטים, ובכל עת וזמן ישנם דיונים איך ובמה אפשר עוד להקל ולסייע לשותפים הנאמנים בעמדם בפרק האיש מקדש.

כעת אנשי בשורה הם, אחר ישיבה מיוחדת יחד עם הגה"צ ראש הישיבה ואב"ד קהלתנו הק' בארה"ב שליט"א יו"ר הארגון, הגיעו ראשי ומנהלי הארגון לסיכומים עם עוד כמה חנויות המוכרים מוצרי נדוניא לכלות בהם יוכלו הורי הכלות לקבל עוד ועוד הטבות שיקל מעליהם את העולם הכבד.

כמו"כ אנשי בשורה המה אחר שבועות של יגיעות חיפוש אחר חיפוש, הגיעו מנהלי הארגון לסיכום עם חנות לשמלות כלה, שיתן לכלות שמלות איכותיות מן המיטב במחיר מוזל במיוחד כמיטב המסורת של אחים לשמחה, פרטים מלאים יפורסמו בשבועות הקרובים א"ה.

זה הזמן לזרז שוב את אלו שעדיין לא הצטרפו להיות מן השותפים הקבועים במפעל הקדוש הלזה שהוא מן הצדקות המהודרות ביותר כדאיאתא בחז"ל בב"ב נותנה ואינו יודע למי נותנה נוטלה ואינו יודע מי נוטלה, יעו"ש, ובפרט בצדקה של הכנסת כלה שאדם אוכל פירותיה בעוה"ז והקרן קיימת לו לעוה"ב. להצטרפות חייגו למוה"ר ישראל גולדשטיין הי"ו, בפלא' 052/7129114.

השנה כולה ונושאים בעול החזקת הישיבה לשם ולתפארת, ודואגים תדיר לרווחת הבחורים שיוכלו ללמוד מתוך רוגע ונחת ללא מחסור ברוחניות ובגשמיות, ובפרט כעת שהעמידו את כל המעמד מהחל ועד גמירא ברוב פאר והדר לכבודם של עמלי התורה, יוכלו להמשיך בעבודת הקודש עוד רבות בשנים ולהגדיל תורה ולהאדירה ביתר שאת ועוז, מתוך רוב הצלחה וסייעתא דשמיא.

ברכה מיוחדת משגרים בהנהלת המוסדות והישיבה להורי התלמידים החשובים שנטלו חלק והשתתפו בהוצאות הרבות של המעמד לכבודה של תורה, וברכה מיוחדת להאבר"ך החשוב הר"ר בן ציון הולצר הי"ו מעיה"ק ירושלים ומבוגרי ישיבתנו הק' שבמסירות נפלאה עמל ויגע ע"מ שיצא דבר נאה ומפואר ולבחורים החשובים שעזרו ועמלו להצלחת המעמד ברוב פאר והדר. ברכת תודה מיוחדת נשגר קדם המזכיר המסור דישיבה"ק הר"ר יוסף שכטר הי"ו שהשקיע בכל מאודו ומרצו למען הצלחת המעמד מרישא עד גמירא על הצד היותר טוב.

אחים לשמחה - מעלין בקודש

בשורה טובה נדשן עצם, בהנהלת המפעל הקדוש אחים לשמחה העומד תמידין כסדרן לימינם של המחוננים מאנ"ש,

ברכת מזלא טבא

**קדם ידידנו הנכבד והנעלה העופד
ליפינו מידי שבוע בשבוע, יקר שבערכין**

הר"ר אברהם אבא אייזנבאך הי"ו

אב"י בקרית צאנז טבריה

לרגל השמחה השרויה במעונו

שמחת הכנס בנו

כמר מאיר פרדכי נ"י

לנועם עול תורה ומצוות

במזל טוב ובשעטומ"צ

אך ששון ושמחה ישכון באהלו תמיד

פתוך סיד"ש ושפע רב לעלמי עלמיא

חצר הקודש צאנז

קרית צאנז נתניה

ברכת מזלא טבא וגדיא יאה

שלוחה בזה קדם ידידנו האבר"ך הנכבד והנעלה, עסקן נמרץ ומהולל בתשבחות, רב ההגיון וברוך הכשרונות, איש חי ורב פעלים לכלל ולפרט, טוב עין וטוב לבב,

הרה"ח ר' **אהרן דוד ויינברגר** הי"ו

יו"ר ארגון איתך אנו

לרגל השמחה השרויה במעונו במזל טוב ובשעטומ"צ

שמחת אירוסי הבת הכלה תחי'

עב"ג החתן המו"מ בתו"ש החבר **חיים צבי אלימלך** נ"י

בן הרב **אברהם פסח שמרלר** שליט"א מנה"ר ת"ת דרכי אבות בביתר עילית

ובברכת מזל טוב לסבים הדגולים והנעלים, ה"ה

הרה"ח ר' **בערל ויינברגר** הי"ו - אב"י פעיה"ק

והרה"ח ר' **משה מאיר שמרלר** הי"ו - אב"י פעיה"ק

וזאת הברכה, מאלוקי המערכה, שאך ששון ושמחה ישמע לעד במעונם, ויזכו לרוות רוב נחת דקדושה מכל יוצ"ח, ולגדלם לתורה לחופה ולמעש"ט, מתוך רוב שפע ונחת דקדושה, ושפע רב לעלמי עלמיא אמן ואמן.